

Směr

75. výročí
vítězství

100. výročí
státní vlajky

Z historie
novodobých misí

Rozhovor s hejtnanem
Martinem Netolickým

Ukázka z bojů československých legionářů proti bolševikům

LIPJAGY 1918

Hradec Králové
BŘEZHRAD
30. srpen 2020

14:00 železniční přejezd
na rohu ulic U náhonu
a Nový Březhrad (u Hornbachu)

Legiovlak bude přístupný veřejnosti ve dnech
25. - 28. 8. 2020 na zastávce
Opatovice nad Labem - Pohřebáčka

HADEEC KRÁLOVÉ

Akci pořádá Československá obec legionářská
za finanční podpory Ministerstva obrany ČR
a pod záštitou Statutárního města Hradec Králové.

www.csol.cz
www.legiovlak.cz

ÚVOD

Slovo předsedy ČsOL 2

Rozhovor s hejtmanem Pardubického kraje Martinem Netolickým 3–5

LEGIE 100

100 let s námi 6–9

Legiovlak vyjel! 10–12

Poslední díl filmového dokumentu Legie 100 13–15

VÁLEČNÍ VETERÁNI

Přizpůsobení aktivit PoVV v důsledku epidemiologických opatření 16–17

Češi v mírové misi UNPROFOR 1992–1995 18–20

Zahájení operace Pouštní štít 21

STALO SE

101 let od tragické smrti zakladatele státu 22

Skromná spomienka na generála Milana Rastislava Štefánika 22

Spomienky na sté výročie podpísania Trianonskej mierovej zmluvy na Slovensku 23

75. VÝROČÍ OSVOBOZENÍ

Doporučení předsedy ČsOL k oslavám osvobození 24

Ústředí ČsOL ve dnech vítězství 25

23 zastávek na cestě ve stopách osvobození Ostravy 26–29

75. výročí osvobození v okrese Frýdek–Místek 30–31

75. výročí osvobození Bruntálu 32

Oslavy osvobození na Novojičínsku 33

Plzeňští „legionáři“ a 75. výročí osvobození 34–35

Oslavy 75. výročí osvobození v Rokycanech a okolí 36–37

Osvobození se připomínalo i na Českokrumlovsku 37–38

Piety v Krupce, Fojtovicích a na Praze 9 39

75. výročí osvobození v Tuchlovicích na Kladensku 39

Připomínky událostí konce války na Mladoboleslavsku 40–41

Neveřejné pietní akty k 75. výročí osvobození v Radomyšli, Sedlici a Písku 42–43

Vzpomínka u Památníku posledního výstřelu u Znojma 43

75. výročí osvobození 44–48

Poděkování 49

HISTORIE

Duchovní a věřící Církve československé husitské v protinacistickém odboji 50–51

Příběh Larischovy vily pokračuje 52–54

RECENZE

Upomínky na můj vojenský život 55

Iluzorní spojenectví 55

SLOVO PŘEDSEDY

Československé obce legionářské

Vážení členové Československé obce legionářské, vážení potomci po československých legionářích, sestry a bratři,

v posledních dnech jsme si mohli opět připomenout, jak vynikající službu veřejnosti činí Československá obec legionářská, pokud ze všech sil a po celé naší vlasti připomíná občanům naší republiky význam československých legionářů pro vznik Československé republiky a její následný vývoj coby svobodného a právního státu v duchu ideálů Tomáše Garrigua Masaryka.

Odkaz československých legionářů je natolik silný, že jej totalitní režimy 20. století považovaly za své přímé ohrožení a snažily se jej všemi svými prostředky likvidovat. Je natolik aktuální, že i dnes je důležité pro každého občana našeho státu, aby byl dobře obeznámen s úlohou našeho zahraničního vojska za první světové války.

Považuji za zásadní, že Československá obec legionářská svou dlouhodobou činností významným způsobem přispěla k osvětě a lepšímu povědomí české společnosti o státoporném boji československých legionářů. Věřím, že i díky tomu jsme již dnes lépe chráněni před každým, kdo by se snažil roli československých legionářů v naší i světové historii ohýbat či znevažovat. Československá obec legionářská pomníky nebourá. Naše organizace pomníky staví, ve spolupráci s dalšími partnery a mnohdy po dlouhé a nesnadné cestě ke kýženému výsledku. Naším cílem není vzbuzovat vášně, ale patřičným způsobem uctít padlé. Přesto jsme byli před několika dny svědky opětovného poškození pomníku československých legionářů v ruském Čeljabinsku nebo výroků, které státopornou úlohu československých legií snižují.

Je nepřijatelné, aby památka obětí z řad československých legionářů, kteří se již bránit nemohou, byla předmětem jakýchkoli politických tahanic ať z té, či oné strany.

Těmito slovy jsem dne 19. května 2020 oslovil členskou základnu naší obce v souvislosti s událostmi, které se v té době odehrávaly, v reakci na odstranění sochy maršála Koněva v době nouzového stavu spojeného s šířením pandemie COVID-19. Na tendence zpochybňovat odkaz československých legií reagovala i Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, která na své 49. schůzi dne 5. června 2020 přijala usnesení k zásluhám československých legionářů, které deklaruje, že „Českoslovenští legionáři, jejich hrdinství a odhodlání na všech frontách první světové války se těší naší úctě, protože se zásadním způsobem zasloužili o vznik samostatného, svobodného a demokratického Československa“.

S uvolňováním opatření proti šíření pandemie COVID-19 pak postupně vášně utichly, neboť před námi všemi vyvstaly úkoly, co nejrychleji restartovat utlumenou ekonomiku, zabránit hospodářskému propadu a vrátit jak ekonomický, tak i společenský život do stavu před vypuknutím epidemie. A k tomu bylo a je nutno opět napnout všechny síly. Stejně tak jako celá země, tak i Československá obec legionářská pozvolna nastartovala svou činnost. Rozjela se činnost Ústředí i jednot, projekty přešly z krizového režimu do standardního a od počátku června se dala do pohybu naše pojízdná expozice Legiovlak, ale o tom se dozvíte více na dalších stránkách.

A u příležitosti vzpomínky na oběti obyvatel obce Ležáky, od jejíhož vypálení uběhlo 78 let, jsme dokončili a veřejnosti ukázali zpřístupněné suterény a pietní místa v objektu Larischovy vily a nově opravenou věž včetně zastřešení. Splnili jsme tak jeden z úkolů, které jsme si stanovili. Jak je na tuto naši činnost nahlíženo zvenčí, se můžete dočíst v rozhovoru s hejtmanem Pardubického kraje Martinem Netolickým, který následuje po mém úvodu. Podrobnou reportáž o všem pak přineseme v příštím čísle.

MUDr. Pavel Budinský, Ph.D., MBA
předseda Československé obce legionářské

foto Dominik Barták, Tomáš Kubelka a Radek Pavlík

Hejtman Netolický:

Chceme pomoci válečným veteránům v našem kraji

Jedním z největších úspěchů Československé obce legionářské v letošním roce je otevření Larischovy vily v Pardubicích široké veřejnosti. To by nebylo možné bez dlouhodobé podpory Pardubického kraje a především hejtmana Martina Netolického. Ten za svoji dlouhodobou podporu našim aktivitám obdržel z rukou našeho předsedy Pavla Budinského Pamětní medaili ČsOL III. stupně za dlouhodobou a aktivní spolupráci.

Pane hejtmane, jak hodnotíte spolupráci s Československou obcí legionářskou?

Československá obec legionářská je pro mne osobně symbolem a důstojným pokračovatelem tradic legionářů, a to nejen první světové války. Nemusím snad ani

připomínat slavný výrok Tomáše Garrigua Masaryka „Bez Sokola by nebylo legií, bez legií by nebylo Československa.“ Právě Československá obec legionářská svými aktivitami upozorňuje na činnost československých legií, provádí osvětové aktivity směrem k mládeži, pečuje o válečné

veterány a snaží ze zachraňovat naše kulturní dědictví. Jsem nesmírně rád, že máme tu možnost již několik let spolupracovat a především jsem rád, že tato spolupráce nese konkrétní ovoce.

Díky legionářům se nám například v roce 2017 podařilo zorganizovat účast studentů našich středních škol na výročí 100 let od bitvy u Zborova na Ukrajině. Jsem pevně přesvědčený, že tento zážitek dlouho zůstane v paměti všech účastníků. V dalších letech jsme studenty na toto symbolické místo vzali znovu a nikdo z účastníků ani na minutu nelitoval dlouhou a často velmi složitou cestu.

Byl to váš první projekt, na kterém jste spolupracovali?

To samozřejmě ne. Tato myšlenka vznikla na jednom z řady setkání se zástupci Československé obce legionářské. Ti mi nabídli účast na této akci a následně jsme zapojili také studenty. Jako ohromný počín, předcházející Zborovu, vnímám jednoznačně projekt Legiovlak, který se několikrát zastavil také na území našeho kraje. Vzpomínám si na září 2015, kdy byl vlak v Pardubicích a měli jsme možnost jej ukázat našim zahraničním partnerům z Prešovského samosprávného kraje na Slovensku a Zakarpatské oblasti na Ukrajině. Legiovlak je z mého pohledu projektem, který nemá v našich podmínkách obdobu, a jsem rád, že tento unikátní projekt připomínající odkaz československých legií na východní frontě pokračuje i nadále.

Ve výčtu projektů nesmíme zapomenout na Larischovu vilu...

Samozřejmě. Larischova vila si vzhledem k tragickým událostem roku 1942 zaslouží naši speciální pozornost. Bohužel v poválečných letech budova utrpěla nešetrnými zásahy spojenými s využíváním jako kancelářských prostor. V roce 2015 byla vila bezúplatně převedena ze společnosti Foxconn na Československou obec legionářskou a následně začaly první záchranné práce. Ty spočívaly především v sanaci krovů napadených dřevomorkou. Již od začátku bylo patrné, že na záchranu a zpřístupnění budovy budou potřeba desítky milionů korun. Proto jsme

také společně s panem předsedou Budinským opakovaně apelovali na stát, aby se záchranou této budovy, jejíž historická hodnota je nevyčísitelná, pomohl. Při jedné z návštěv našeho kraje jsem proto do Larischovy vily přizval také předsedu vlády a přímo na místě vznikl závazek státu, ale i města Pardubic, že se na obnově budovy budou podílet. Již v té době jsme jako Pardubický kraj deklarovali, že ve dvou letech uvolníme na opravu části budovy 15 milionů korun, a tomuto závazku jsme dostáli. Jsem nesmírně šťastný, že se v letošním roce podařilo zpřístupnit celou věž, upravit sklepní prostory a část budovy otevřít po letech strádání široké veřejnosti.

I přes složitou dobu mohu slíbit, že pokud budu mít možnost i v příštích letech zasahovat do dění v Pardubickém kraji, tak další obnova Larischovy vily bude mít v našich prioritách své nezpochybnitelné místo. Myslím, že bychom se měli intenzivně zaměřit na jednání se společností

Foxconn tak, aby mohlo dojít k propojení areálu popravistiše s Larischovou vilou. Jedině tak bude celé pietní území, které bylo pro svoji historickou hodnotu vyhlášeno Národní kulturní památkou, kompletní.

Jednou z aktivit ČsOL je také pomoc válečným veteránům. Myslíte si, že je našim legionářům, a to jak z druhé světové války, tak těm novodobým, vytvářeno ve společnosti dostatečné zázemí?

Jsem přesvědčený, že se vnímání válečných veteránů zlepšuje a ve společnosti se těší stále větší úcty. Je však nutné z mého pohledu rozdělit válečné veterány do dvou skupin. Tou první, která si v tuto chvíli musí zasluhovat naši zvýšenou pozornost, jsou veteráni z druhé světové války. Bohužel těchto pamětníků rok od roku ubývá a spolu s nimi odchází také vzpomínky, které je potřeba udržovat pro další generace. Proto jsem také rád za projekty, které zaznamenávají vzpomínky s těmito lidmi, a proto také například podporujeme projekt Paměti národa a snažíme se vyhledávat veterány z našeho kraje. Mezi ně patří například paní Božena Ivanová, Vasil Timkovič či Jarmila

Halbrštátová. Tou druhou skupinou jsou novodobí veteráni z misí například v Kuvajtu či bývalé Jugoslávii, ale i Iráku či Afganistánu. Na ty rozhodně nesmíme také zapomínat.

Hovořili jsme proto s panem předsedou Budinským o formě finanční podpory pro válečné veterány v našem kraji. Jsme připraveni pomoci veteránům, a to nejen žijícím hrdinům z druhé světové války, ale také těm, kteří bojovali právě na nejrůznějších misích v zahraničí. Osobně si dovedu představit předem danou finanční podporu z rozpočtu Pardubického kraje, která by sloužila pro veterány nad 65 let, v odůvodněných případech i pro mladší, především na nákup léků, zajištění terénních sociálních služeb či jako příspěvek na lázeňské pobyty či rehabilitace. Garantem by pro nás byla právě Československá obec legionářská, která se svými členy udržuje pravidelný a intenzivní kontakt. Chtěl bych, abychom se v našem kraji ve spolupráci s Československou obcí legionářskou snažili válečným veteránům pomoci zajistit důstojné podmínky. To si беру jako závazek, pokud budu moci do dění v Pardubickém kraji hovořit i po říjnových krajských volbách. ■

100 LET S NÁMI

br. Petr Tolar

V předešlém čísle Legionářského směru jsme informovali o 100. výročí, které 30. března 2020 oslavila naše státní vlajka. Kromě článku o historii vlajky nechyběla také informace k výzvě, kterou na předposlední březnový den iniciovala Československá obec legionářská, a která vyzývala sestry a bratry i širokou veřejnost k posílání fotografií vlastních státních vlajek vyvěšených na domech, vyrobených dětmi, vylepených na vozech apod. V době nejtvrděšího boje s koronavirovou nákazou si tím občané nejen připomínali sto let našeho nejdéle používaného státního symbolu, ale také dávali najevo hrdost na ty, kteří se starají o naši bezpečnost a chrání naše životy. Československá/česká vlajka nás tak symbolicky spojila, je totiž již celé století společně s námi. Lidé, kteří se k výzvě ČsOL připojili, posílali fotografie na sociální síti Facebook. Nyní přinášíme několik těchto příspěvků.

Bezpochyby největší státní vlajkou, která byla v den jejího stého výročí vyvěšena, byla dvojice vlajek na kostele sv. Ludmily na náměstí Míru. Nechal je vyvěsit úřad Městské části Praha 2, kde se také nachází sídlo Ústředí Československé obce legionářská, které bylo vlajkami vyzdobeno rovněž. Děkujeme všem úřadům a občanům, kteří se připojili a oslavili 100 let naší vlajky.

Český Krumlov

Kladno

Praha 3

Velešín

Praha

Šumava

Praha 2

České Budějovice

Znojmo

Děčín

Bělá pod Bezdězem

Velešín

Kladno

Klatovy

Kutná Hora

Praha

Josefov

Bělá pod Bezdězem

Kladno

Blovice

Český Těšín

Londýn

Praha

Štěnovice

Sadská

Praha

Mladá Boleslav

Mladá Boleslav

Brno

Praha-Libeň

Rokycany

Frýdek-Místek

Praha

Valašské Meziříčí

Plzeň

Praha-Vinohrady

Štáhlavice

Pardubice

Ústředí ČSOL

Bělá pod Bezdězem

Štáhlavice

Štáhlavice

text br. Jiří Charfreitag, tajemník projektu Legie 100
foto Petr Holub, Václav Petřík, ses. Kateřina Adamusová, Jiří Hub

LEGIOVLAK VYJEL!

Jedna věc, která šla Čechům vždy dobře, bylo semknutí se v době krize a umění se přizpůsobit nastalé situaci. To také dokazovali naši legionáři, především pak v letech 1918–1920 v Rusku. Dnes musím konstatovat, že tato schopnost nám i po 100 letech v genech zůstala, za což jsem neskonale rád a děkuji týmu projektu Legie 100, že v době krize nepodlehli špatné náladě, ale naopak pracoval, jak jen to bylo v těchto časech možné.

Bráskové z Legiovlaku tak v dubnu navázali na práce započaté v březnu a během krize, která zastavila jízdu našeho vlaku až do konce května, využili tento čas bezesbytku ke generální opravě skříní jednotlivých vozů. Od března do května jsme tak svépomocí obnovili nátěry na sedmi vozech Legiovlaku. Soupravu jsme tak nově zatížili 15 kg černé barvy a 60 kg červenohnědého vrchního nátěru, který byl po pětiletém putování vlaku v bídném stavu a jehož původní odstín si tak mohli návštěvníci již jen domýšlet. Vlak je tak v současné době jako nový a souprava se bude patinovat v běžném provozu.

Ve stejné době jsme pracovali na slíbeném doplňování databáze československých legionářů. Na web se od 16. března do 1. června podařilo nově nahrát pozůstalosti 2 458 legionářů, které obsahovaly 17 095 fotografií. Podařilo se nám tak splatit mnohé dluhy, které jsme pro nedostatek času odkládaly mnoho měsíců. Naše práce na databázi tím však neskončila a zbývá nám zpřístupnit materiály za druhé pololetí roku 2019 a to prvně v roce 2020. Nicméně každý návštěvník legionářské databáze nyní může vidět rozdíl a především prozkoumat nepřeberné množství nově dostupných fotografií.

Na samotném konci karantény a postupného uvolňování mimořádných opatření jsme s Legiovlakem absolvovali několik dní natáčení dokumentu „Legie 100: Rusko 1918–1920“, které podrobně popisuje bratr Mojžíš na následujících stránkách. Zlomový den, který jsme zvolili k oficiálnímu zahájení poslední sezóny jízdy Legiovlaku v rámci projektu Legie 100, nastal v neděli 31. května 2020. A protože naším hlavním cílem bylo upozornit na tento moment, zvolili jsme k tomu netradiční prezentaci. Ve spolupráci s Českými drahami jsme totiž na tento den naplánovali na trati mezi Berounem a Rakovníkem mimořádnou propagační jízdu. Unikátní jízda Legiovlaku taženého nově opravenou parní lokomotivou řady 434.2186 z roku 1917 se tak stala cílem mnoha milovníků železnice a naší historie. Přestože samotná jízda nebyla

přístupná veřejnosti, po cestě jsme potkali několik desítek nadšenců s fotoaparáty, kteří si udělali snímky Legiovlaku v doprovodu lokomotivy, která byla u samotného zahájení našeho projektu v roce 2014. Uvnitř soupravy pak byli přepravováni bratři v dobových stejnokrojích, kteří do předšlého dne pracovali na přípravě zmiňovaného dokumentu a jízdu jsme jim mohli dopřát jakožto dík za jejich volný čas,

Jméno		novák	
Datum	Místo narození	Jednotka	
NOVÁK VÁCLAV *23.10.1875 Helín	NOVÁK VÁCLAV *23.6.1895 Křovice	NOVÁK VÁCLAV *23.8.1896 Kašín	NOVÁK VÁCLAV *23.8.1897 Srnádky
NOVÁK VÁCLAV *23.9.1894 Sokolec	NOVÁK VÁCLAV *04.8.1893 Radovesnice	NOVÁK VÁCLAV *04.8.1897 Třebosín	NOVÁK VÁCLAV *25.2.1895 Sokolec

kteří dokumentu bez nároku na honorář věnovali. Nechyběli ani vzácní hosté, kterým byl vyhrazen velitelský vůz. A tak v tomto voze jeli v doprovodu našeho předsedy br. Pavla Budinského též známé i neznámé tváře, které mají vztah k čs. legiím a pomáhají nám s propagací čs. legií u široké veřejnosti. Určitě zde musím zmínit potomky legionářských generálů Ivanu Čílovou a Václava Petříka, Ivana a Josefa Trojanovi jakožto potomky ruského legionáře Josefa Komárka, či Tomáše Hoffmana, režiséra celovečerního filmu „1919“, připravovaného na motivy dramatu Františka Langera „Jízdní hlídka“. Nedělní jízda probíhala poklidně, až do příjezdu na zastávku

Roztoky, kde byla zjištěna závada na kompresoru parní lokomotivy. Díky pohotovému zásahu našich kolegů z Českých drah však souprava s mírným zpožděním dospěla do svého cíle v Rakovníku. Zde došlo k rozpojení soupravy, odjezdu parní lokomotivy zpět do Prahy a následoval přesun Legiovlaku na jeho první letošní zastávku v obci Plasy.

Trasa Legiovlaku se díky stále měnícím podmínkám na konci května zásadně změnila a muselo dojít k upuštění od původního plánu, ve kterém jsme počítali s návštěvou krajských měst. Právě velikost měst a očekávatelná návštěvnost podle zkušeností z let 2015 a 2016 nás nakonec donutila naplánovat takové zastávky, které by umožnily bez

zásadního omezení realizovat letošní sezónu. Ač nás tento fakt netěší, tak zde můžeme slíbit, že pokud Legiovlak pojedje dále i v roce 2021, krajská města navštívíme dle plánu, který byl na počátku roku 2020 přislíben. V současné době je již Legiovlak ve standardním chodu a od 2. června, kdy byl otevřen veřejnosti, do 15. července, kdy opustil naši republiku a vyrazil k našim východním sousedům na Slovensko, jej navštívilo více než 24 000 návštěvníků. Legiovlak se tak po nedobrovolném domácím vězení většiny z nás stal vyhledávaným cílem mnohých návštěvníků a nám nezbývá, než Vás pozvat k jeho návštěvě. Podrobnou trasu na rok 2020 najdete na předposlední stránce tohoto čísla. ■

Poslední díl filmového dokumentu LEGIE 100

text br. Milan Mojžíš

foto Václav Petřík, ses. Kateřina Adamusová, Petr Holub

Jedním z vrcholů projektu Legie 100 bylo vyrobení trojdílného dokumentu Legie 100, který odvysílala Česká televize v několika reprízách na programu ČT2 v říjnu 2018. Jeho realizaci iniciovala Československá obec legionářská, která se též se společností 5Guests a Českou televizí Ostrava podílela na jeho výrobě. Celkem tyto dokumenty při jejich premiéře a repríze zhlédlo dle statistik sledovanosti přes čtyři sta tisíc diváků a v internetovém archivu ČT další desetitisíce.

Vzhledem k vysoké úrovni dokumentů a příznivým ohlasům rozhodlo vedení České televize o podpoře výroby dalších dvou dílů. A tak byl ke stávajícím částem „Hrdinové od Zborova“, „Ve stínu italských hor“ a „Krvavá francouzská pole“ již v loňském roce natočen díl pojednávající o účasti čs. legií, domácího vojska a dobrovolnických formací v bojích na Slovensku v roce 1919. Na letošní rok pak bylo připraveno natáčení závěrečného dílu dokumentární série o sibiřské anabázi a návratu čs. legií z Ruska v roce 1920. Celý, již pětidílný cyklus, se měl původně odvysílat na podzim letošního roku u příležitosti 100. výročí návratu posledních legionářů z Ruska do vlasti a zároveň u příležitosti ukončení projektu Legie 100.

Od podzimu loňského roku se pracovalo na scénáři, připravovala se technika, vytipovávala se místa a především se koordinovaly termíny realizačního štábu, průvodců a potomků

s termíny vzpomínkových poutí ČsOL do Ruské federace. Stejně jako u předchozích dílů mělo probíhat natáčení na autentických místech za doprovodu potomků legionářů, kteří před 100 lety v Rusku ještě v roce 1920 pobývali.

V okamžiku, kdy se vše zdálo být připravené, letadlo odsouhlasené, hotely rezervované a byla domlouvána součinnost na ruské straně, zasáhla vyšší moc. A vše bylo jinak! Celý svět postupně zasáhla pandemie nemoci COVID-19 a brzy tak bylo zřejmé, že se série jarních natáčení na autentických místech v Rusku neuskuteční. Nezbyvalo tedy než se vrátit na začátek, vydefinovat nový záměr a vytvořit úplně nový scénář, což se Jakubu Taberymu, Milanu Mojžíšovi a Jiřímu Charfreitagovi posléze podařilo. Moderátor tak neputuje po autentických místech na Transsibiřské magistralé, ale přichází na prohlídku Legiovlaaku, kde se nejenom setkává s potomky legionářů, ale v rámci prohlídky se ocitá i v událostech před 100 lety. Souprava Legiovlaaku mohla být využita proto, že díky vyhlášení nouzového stavu

v České republice pojižděné muzeum nevyjelo na svou cestu po nádražích v polovině března, ale start byl posunut až na počátek června.

A tak v posledním květnovém týdnu dorazil na zrušené vlakové nádraží Zbiroh filmový štáb ve složení režisér Jakub Tabery, kameraman Jiří Studnička a zvukař Stanislav Solánský. Průvodcem byl, jako i v předcházejících dílech, Jiří Dvořák, který putoval historií Československého vojska na Rusi a přitom ho doprovázeli potomci ruských legiionářů Jiří Charfreitag a Jakub Tabery. Souprava Legiovlaku

nesloužila jen jako kulisa natáčení, ale zároveň jako místo, kde se moderátor setkával s potomky vysokých legionářských důstojníků, jako například s Ivanou Čílovou, Václavem Petříkem či Petrem Švecem. Místy jejich hledání minulosti či rozhovor doplnily informace od Milana Mojžíše. Doprovodné scény, kterých se účastnily desítky dobrovolníků z ČsOL a klubů vojenské historie v dobových uniformách, koordinoval a hlavně neúnavně vymýšlel Petr Čížek, známý spíše jako Chroust. V průběhu natáčení se v krejčovském voze objevil další známý český herec Ivan Trojan. Ten si se zájmem prohlédl soupravu a pozorně naslouchal informacím o našich legionářích v Rusku, neboť i jeho předek sloužil v ruských legiích, a to u 5. čs. střeleckého pluku, jako krejčí. Projekt Legiovlak ho zaujal a rád tak přijal pozvání na zahajovací jízdu dne 31. května, kam dorazil i se svým synem, který se připravuje na natáčení filmu s legionářskou tematikou. Jelikož se jednalo o nízkorozpočtový film, natáčení muselo probíhat v rychlém sledu, na „první dobrou“ a místo cateringových služeb si štáb ohřival v mikrovlnné troubě zmražené polotovary. Ovšem pracovní nasazení při natáčení, při přípravách scény či úklidu bylo vynikající a bratrské, stejně tak jako kázeň a atmosféra. Poděkování též zaslouží i majitel nádraží Australan Jamison Young, který je známý jako skladatel úvodní znělky seriálu Akta X, a který trpělivě snášel všechny Chroustovy nápady.

První etapa natáčení výjezdem Legiovlaku do provozu skončila, ale čekají nás ještě další. Česká televize s ohledem na nouzový stav změnila své vysílací schémata a s celou sérií se tak setkáme v květnu příštího roku u příležitosti 100. výročí založení Československé obce legionářské.

Ústřední je pro celý cyklus postava moderátora, pro kterou získal režisér Jiřího Dvořáka. Ten s námi již putoval po Francii, Ukrajině, Itálii a Slovensku a stal se nejenom velkým příznivcem Československé obce legionářské, kterou propaguje i nošením našich triček, ale i odborníkem na legionářskou tematiku. Jiří Dvořák není jen herec, dabér, tanečník či moderátor, je i básník, který již složil několik básní s legionářskou tematikou. Jednu z nich s názvem „Dopis legionáře“ vám zde cituji:

*Maminko má milovaná
jsem v zákopu
a pode mnou je jíl
a vody po kolena...*

Mám strach...

*Chci, abyste pyšná byla
na krev,
co v žilách jste mi rozproudila...*

Jsem v zákopu.

*A za chvíli už vyběhnem.
Je ráno
a kdo ví,
setkám-li se s polednem?*

Mám strach...

*Maminko má milovaná
jsem v zákopu.*

*Chci, abyste hrdá byla
na syna,
co kulka se mu nevyhnula...*

Maminko má milovaná...

Přizpůsobení aktivit PoVV v důsledku epidemiologických opatření

br. Viktor Šinkovec
vedoucí projektu

Hlavním cílem projektu Péče ČsOL o válečné veterány v ČR (PoVV) je zachování kulturního dědictví neopakovatelné životní zkušenosti společenství válečných veteránů, ve vztahu ke společenské paměti a plnohodnotné zapojení jednotlivých válečných veteránů do života společnosti především v roli válečného veterána. Cílovou skupinou jsou váleční veteráni podle zákona 170/2002 Sb., zákon o válečných veteránech, tedy druhováleční veteráni, veteráni třetího odboje a soudobí, novodobí váleční veteráni starší šedesáti let, účastníci zahraničních misí, ozbrojených konfliktů nebo působících v místě s výrazně zhoršenou bezpečnostní situací.

Těžiště práce při realizaci projektu péče o válečné veterány spočívá zejména v pravidelném osobním styku terénních pracovníků s válečnými veterány a řešením sociálních, zdravotních, administrativních nebo i právních potřeb a současné podpora veterána při riziku sociálního vyloučení nebo v případech individuálních složitých životních situacích. Nejméně však alespoň v udržování kontaktu s válečným veteránem.

Současnou dobu prožívá a vnímá každý válečný veterán jinak. Člověk je tvor společenský, proto většině lidí může pomoci od stresu sociální kontakt. Popovídat si, ať už po telefonu nebo při osobním setkání, individuálně nebo i s více lidmi. Není to univerzální všelék, ale od stresu je lepší se vypovídat, je-li s kým, než své emoce dráždit různými šidítky nebo se nechat zavalovat stále stejnými negativními informacemi. Každý přijímač a počítač má i vypínač.

Aktivity našich terénních pracovníků jsou v tomto období zaměřeny i nadále na telefonické kontakty, bez plánovaných návštěv a plánovaných setkávání. Výjimkou jsou mimořádné návštěvy vyžádané válečným veteránem za účelem pomoci v životní situaci a osobního jednání s terénním pracovníkem. Tyto návštěvy, kontakty a setkání mohou být individuální nebo i ve skupině.

Dále probíhá vyhledávání dosud nekontaktovaných válečných veteránů, kteří spadají do cílové skupiny projektu péče, ale z nejrůznějších důvodů nebyli dosud kontaktováni. S některými veterány nemáme dosud navázané kontakty, protože od doby, kdy jim bylo vystaveno osvědčení válečného veterána, změnili bydliště i telefonní číslo. Především veteráni mladších věkových kategorií jsou velice mobilní, žijí mimo své oficiální trvalé bydliště a neudržují žádné kontakty. V současnosti se řada z nich vrátila z dlouhodobých zahraničních pobytů nebo jsou dokonce stále aktivní

VOJENSKÁ LINKA PSYCHOLOGICKÉ POMOCI

pro vojáky, válečné veterány, rodinné příslušníky, zaměstnance MO

973 255 145

Neumíte si poradit s náhlou životní změnou?
Ztratili jste pracovní perspektivu?
Zmizela vám motivace cokoli dělat?
Trápí vás úzkost, obavy, stres?
Řešíte partnerské neshody, nevěru?
Máte chuť všechno skončit?

NABÍZÍME POMOC.

JSME TU PRO VÁS NA TELEFONNÍ Lince
PO - PÁ 8:00 - 17:00

TAKÉ MŮŽETE VYUŽÍT ONLINE PORADENSTVÍ NA
FACEBOOKOVÝCH STRÁNKÁCH: PSYCHOLOGOVÉ AČR

JIHOČESKÝ KRAJ

Mgr. Ivana Stráská
hejtmanka kraje
U Zimního stadionu 1952/2
370 76 České Budějovice

České Budějovice 29. května 2020

Vážený pane předsedo,

Jihočeský kraj řešil v nedávném období mimořádně složitou situaci, rozsáhlou koronavirovou epidemií, s níž se dosud nikdo z nás nesetkal. Podařilo se nám tuto situaci zvládnout se ctí, a především s minimem obětí na životech našich občanů. Dík za to patří obětavé práci krizových orgánů kraje, všech složek integrovaného záchranného systému, panelu neziskových organizací i dobrovolníků z řad našich občanů.

V souvislosti s tím bych Vám velice ráda vyjádřila poděkování za Váš dopis ze dne 19. 3. 2020, v němž nabízíte pomoc ohroženým skupinám obyvatel našeho kraje. Velice oceňuji také dlouhodobou kvalitní spolupráci Československé obce legionářské s naším krajem v oblasti péče o válečné veterány, včetně obětavé činnosti krajského koordinátora Ing. Milana Čajdika.

Při řešení nelehké situace v rámci nouzového stavu bylo pro nás v Jihočeském kraji velkým ulehčením, že Vašimi pracovníky péče o válečné veterány je dobře postaráno o další skupinu našich seniorů.

Ještě jednou děkuji za spolupráci a přeji hodně sil do další práce.

S pozdravem

Vážený pan
plk. v. v. MUDr. Pavel Budinský PhD., MBA
Československá obec legionářská, z.s.
Hotel Legie, Sokolská 33
120 00 Praha 2

v zahraničních misích. Tito veteráni naši bezprostřední pomoc nepotřebují, ale v některých případech se o nich dozvíme právě tehdy, potřebují-li akutní lékařskou pomoc nebo jinou krizovou sociální intervenci. Na druhou stranu nelze veterány bez udržovaných kontaktů pasivně pominout. Má-li někdo trvalý pobyt na adrese obecního úřadu, není jeho životní situace určitě komfortní.

Všechny tyto osobní kontakty, mimořádné návštěvy a setkávání jsou vykonávány za dodržení standardních hygienicko-epidemiologických opatření.

VOJENSKÁ LINKA PSYCHOLOGICKÉ POMOCI

Od 1. července 2020 zůstává nadále v provozu stálá linka psychologické pomoci **973 255 145**, v pracovních dnech od 8.00 do 17.00 hod., a online chat na facebookové stránce Psychologové AČR. Poradenství je určené pro vojenskou veřejnost a jejich rodinné příslušníky, vojáky v činné službě i mimo ni, válečné veterány a ostatní zaměstnance resortu MO.

Podlapač – čeští vojáci zde chránili chorvatské obyvatelstvo

text br. Jindřich Plescher
foto VHÚ Praha

Češi v mírové misi UNPROFOR 1992–1995

Rozpad Socialistické federativní republiky Jugoslávie přerostl počátkem 90. let minulého století v občanskou válku. Rada bezpečnosti OSN proto ustanovila misi UNPROFOR (United Nations Protection Force) s cílem nastolit mír mezi znepřátelenými stranami. Česká a Slovenská federativní republika se do řešení konfliktu aktivně zapojila a na jaře 1992 vyslala vojenský kontingent o síle praporu. Armáda tím vstoupila do nové éry, získala neocenitelné zkušenosti s dlouhodobým nasazením jednotek v zahraničí a čeští vojáci si vydobyli vysoké renomé a respekt. V mírových a pozorovatelských misích OSN, NATO, EU, OBSE a ZEU bylo v bývalé Jugoslávii nasazeno několik tisíc českých vojáků. V Kosovu a Bosně a Hercegovině slouží dodnes.

OBČASNÁ VÁLKA V JUGOSLÁVIÍ

Politická i bezpečnostní situace v Jugoslávii se počátkem devadesátých let minulého století dramaticky změnila. Dlouhodobé ekonomické problémy a nárůst nacionalismu

vyústil v rozpad Jugoslávie. V roce 1991 vyhlásily nezávislost Chorvatsko, Slovinsko a Makedonie. V roce 1992 je následovala Bosna a Hercegovina a v dalších letech Černá hora (2006) a Kosovo (2008). Již tak nestabilní situace přerostla v občanskou válku, která se stala největším ozbrojeným konfliktem v Evropě od konce druhé světové války. Rada bezpečnosti OSN přijala 27. listopadu 1991 rezoluci č. 721 a ustanovila mírové síly UNPROFOR.

MODRÉ BARETY

OSN začala urychleně formovat mírové síly, do kterých přispívaly jednotlivé členské státy. O vyslání československého kontingentu rozhodla vláda České a Slovenské federativní republiky 16. ledna 1992. Jednotka v síle praporu pod velením podplukovníka Karla Blahny měla ve své struktuře tři roty a pět set vojáků. V roce 1994 byl prapor rozšířen o mechanizovanou, průzkumnou a ženijní rotu, protitankovou četou a polní chirurgickou nemocnici a počet vojáků vzrostl téměř na tisíc, všichni byli dobrovolníci. Téměř tři čtvrtiny vojáků tvořili vojáci v záloze. Velení a štáb byl složen především z vojáků z povolání.

Armáda neměla téměř žádné zkušenosti se zahraničními misemi. Přípravu jednotky organizovalo Výcvikové středisko mírových sil OSN v Českém Krumlově. Důraz kladli

Letecký snímek Tanga 18 Svata Trojica

Na některých stanovištích byli vojáci ubytováni ve stanech

především na průzkumnou, zdravotní, ženíjní, střeleckou a psychologickou přípravu. Probíhala intenzivní výuka angličtiny a vojáci byli seznamováni s kulturními, společenskými a náboženskými poměry v bývalé Jugoslávii.

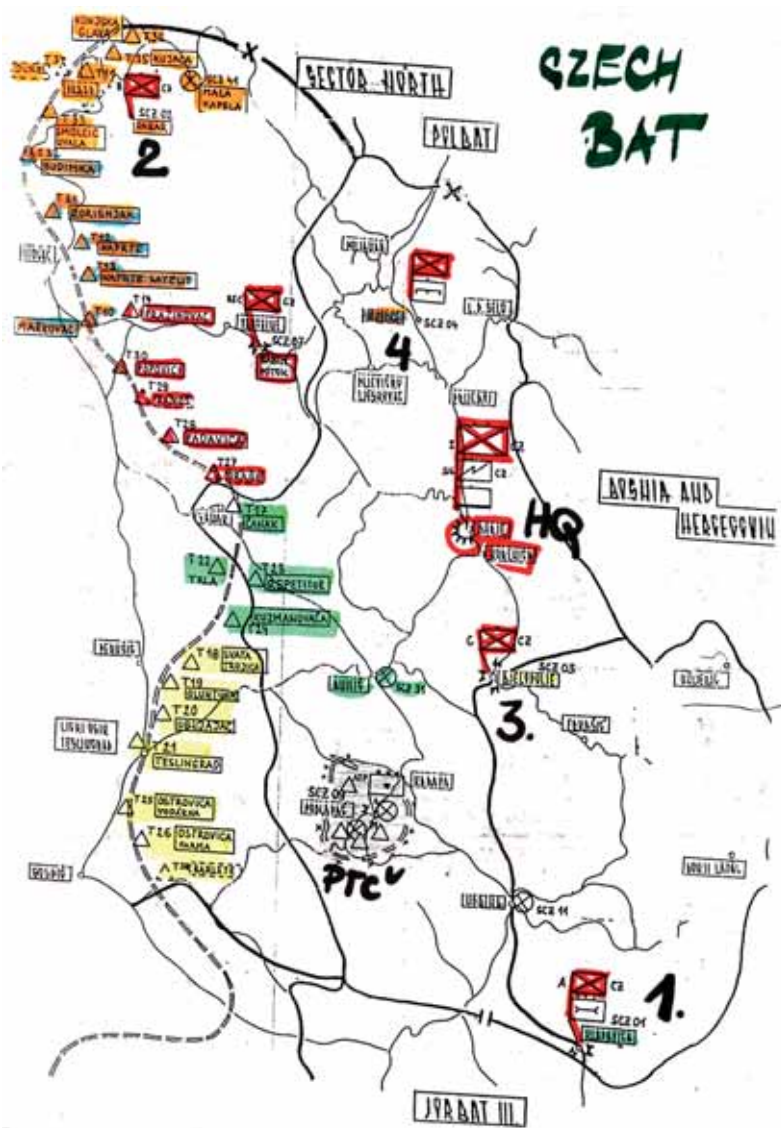
Velení mise nám přidělilo prostor odpovědnosti v oblasti Plitvických jezer na území tehdejší Republiky srbská Krajina v dnešním Chorvatsku. Rozloha činila 1918 km² s 90 km hranice oddělující znesvářené strany. Obyvatelstvo tvořili z 90 procent Srbové, zbylých deset procent Chorvaté a další etnika. Prapor byl začleněn do struktury sektoru Jih (velitelství v Kninu) spolu s prapory z Francie a Keni a později z Kanady a Jordánska.

Hlavní síly praporu se i s vojenskou technikou přesunuly do Chorvatska železničním transportem v počátku dubna 1992. Techniku navagónovali na nádrží Velešín a přes Rakousko a Slovinsko zamířili do Karlovice. Odtud následoval přesun po vlastní ose přímo do prostoru nasazení.

VE VÁLEČNÉ ZÓNĚ

Vojáci přejezdili z chorvatské strany do srbské Krajiny. Okolo sebe viděli čerstvé stopy války – zbořené nebo vypálené domy a kostely, zničená auta, místní bojovníky a vojenskou techniku. Do toho se občas ozývala střelba z ručních zbraní a děl. Ve tvářích místních lidí se zračily válečné útrapy a nejistota budoucnosti. Vojáci si naplno uvědomovali, že pro nás populární Jugoslávie už vlastně neexistuje. Rychle pocítili, že se nachází ve válečné zóně.

Československý prapor měl za úkol zaujmout prostor odpovědnosti do 18. dubna 1992. Velitelství, logistika a druhá rota byly dislokovány v kempu Borje nedaleko Korenice (dříve Titova Korenica). První rota sídlila v obci Jezerce a třetí rota v Udbině. Hlavními úkoly byly urychleně vybudovat kontrolně propouštěcí (Check Point) a pozorovací stanoviště (Tango), patrolovat a monitorovat v prostoru nasazení, chránit obyvatele chorvatské obce Podlapač, doprovod konvojí s humanitární pomocí nebo konvojí s uprchlíky, monitorovat

Prostor odpovědnosti českého praporu UNPROFOR (1994)

Poškozený obrněný transportér OT-64, který najel na minu

uložení zbraní nepřátelých stran a dohlížet nad distribucí humanitární pomoci.

Začátky nebyly jednoduché. Jednotlivé základny, kontrolní a propouštěcí místa a pozorovací stanoviště si vojáci museli vlastnoručně vybudovat. Většina z nich vznikla na „zelené louce“. Naši velkou výhodou bylo, že jsme národ kutilů. S terénními úpravami nám pomáhali Francouzi, kteří měli železnější techniku a bohaté zkušenosti s budováním opevněných stanovišť.

Místní obyvatelstvo nebylo modrým baretům příliš nakloněno. Získání jejich důvěry si vyžadovalo velké úsilí. Využívali jsme jazykovou a kulturní příbuznost se srbským i chorvatským etnikem. Místní toho často zneužívali a vyžadovali po nás protežování svého etnika před ostatními. Znepřátelená vojska i místní představitelé v podstatě ignorovali jednotky OSN. K tomu přispíval slabý mandát, protože UNPROFOR nebyl misí k vynucení míru. Zbraně se mohly použít pouze k „nutné obraně“.

ČEŠI AKCESCHOPNÍ I VE VYHROCENÝCH SITUACÍCH

Během bojů mezi chorvatskou a srbskou stranou se měnila fronta a s ní spojená zóna separace, která oddělovala znepřátelené strany. Říkalo se jí „Pink zóna“, podle růžové barvy, kterou byla zakreslena na vojenských mapách. Jak se měnila fronta, měnily se také jednotlivá Tanga a Check Pointy. Některé se opustily a jiné bylo nutné vybudovat na nových prostorech. V průběhu mise vznikly další české základny – Bjelopolje, Klapavica, Podlapač, Dabar, Babin Potok.

Velení mise UNPROFOR oceňovalo schopnost československého a po rozdělení republiky i českého praporu udržet si akceschopnost i ve velmi vyhrocených situacích. To se

projevilo například při záchraně francouzských vojáků nebo při ochraně místního obyvatelstva.

Jmenování generála Rostislava Kotila velitelem sektoru Jih bylo oceněním vysokého kreditu českých vojáků v misi. Na velitelství v Kninu velel od dubna 1994 do července 1995.

VÁLKA SI VYBÍRÁ OBĚTI NA ŽIVOTECH

Plnění úkolů mise UNPROFOR si bohužel vyžádalo oběti i na naší straně. Padli podporučík in memoriam Václav Martínek († 13. 1. 1994), podplukovník Josef Skyba († 31. 5. 1994), četař Petr Hos († 21. 3. 1995), kapitán Jozef Palov († 25. 3. 1995). Další vojáci utrpěli vážná zranění.

Chorvatská strana odmítla podpořit prodloužení mandátu mise UNPROFOR po 31. březnu 1995, a proto OSN vytvořila novou misi s názvem UNCRO (United Nations Confidence Restoration Operation in Croatia). V dubnu 1995 se český prapor přesunul do sestavy UNCRO, kde působil až do ledna 1996.

I přes slabý mandát mise UNPROFOR se našim vojákům podařilo splnit všechny úkoly operačního nasazení se ctí a zachránit mnoho místních obyvatel. Vysláním praporu modrých baretů bylo ve své době největším nasazením našich vojáků v zahraničí po druhé světové válce. Získali neocenitelné zkušenosti, které v budoucnu využívali v dalších misích na Balkáně a později i na asijském a africkém kontinentu. ■

VELITELÉ ČESKOSLOVENSKÉHO A ČESKÉHO PRAPORU V MISI UNPROFOR

VELITEL PRAPORU	DOBA NASAZENÍ	POZNÁMKA
pplk. Karel Blahna	3/1992–4/1993	1. a 2. rotace
plk. Vladimír Braun	4/1993–4/1994	Armáda ČR
plk. Vojtěch Seidl	3/1994–3/1995	

br. Jiří Filip

Zahájení operace Pouštní štít

Dne 2. srpna 1990, v brzkých ranních hodinách, vtrhla obrovská přesila iráckých elitních jednotek v síle kolem 100 000 mužů na území sousedního Kuvajtu, který po krátkém boji obsadila a okupovala. Ještě též den zalarmovaná Rada bezpečnosti Organizace spojených národů na svém zasedání přijala rezoluci č. 660, v níž ve čtyřech bodech odsoudila iráckou invazi a požadovala stažení iráckých sil do pozic z 1. srpna. Zároveň vyzvala Irák a Kuvajt k okamžitému zahájení jednání o vyřešení vzájemných nůznic a podporovala v tomto ohledu veškerou snahu, zejména úsilí Ligy arabských států. Rada bezpečnosti OSN přitom deklarovala, že je připravena se kdykoli sejít a zvážít další kroky.

Uvedená deklarace se stala historickou i proto, že byla vůbec první, pro kterou hlasovalo zároveň všech pět stálých členů rady (Spojené státy americké, Spojené království, Francie, Čínská republika a Sovětský svaz). Podobná shoda panovala i při přijetí většiny z dalších 11 rezolucí, jež se v následujícím čase týkaly krize v Perském zálivu.

Druhého dne se o iniciativu pokusil jordánský král Husajn, který žádal o uskutečnění konference za přítomnosti egyptského prezidenta Muhammada Husního Mubáranka, iráckého diktátora Saddáma Husajna a za předsednictví saúdskoarabského krále Fahda. Jednání, jež mělo dosáhnout stažení iráckých sil z Kuvajtu, však Saddám Husajn bezprostředně odmítl, což Saúdy vedlo k přesvědčení, že se irácký diktátor nehodlá spokojit pouze s okupací Kuvajtu.

Generální štáb Československé armády danou situaci vyhodnotil jako jasný signál, že si pod hrozbou stejné agrese hodlá Saddám Husajn zajistit nejen vliv na mezinárodní ceny a těžební kvóty v rámci OPEC, ale také zajištění finanční podpory od zemí Perského zálivu s očekáváním, že dalším vývojem se prohloubí nejednotnost arabských zemí, z nichž některé následně normalizují styky s Irákem.

V reakci na odmítnutí konference Saúdská Arábie oficiálně požádala dne 6. srpna 1990 Spojené státy americké o vstup jejich ozbrojených sil na své území v zájmu obrany před iráckou agresí. Odletem první letky stíhačů na Blízký východ

ještě téhož dne mohla být 7. srpna 1990 zahájena operace Pouštní štít, jež se ve výsledku stala snahou široké koalice 28 států světa o zamezení další irácké expanze v regionu.

Dne 8. srpna Irák připojil Kuvajt ke svému území a prohlásil jej za jednu ze svých provincií. Ve stejný den se v Saúdské Arábii začaly rozmísťovat vojenské jednotky Spojených států amerických spolu s jednotkami dalších států.

Následujícího dne přijala Rada bezpečnosti OSN rezoluci č. 662, v níž prohlásila, že jakákoli forma připojení Kuvajtu k Iráku je neplatná a vyzvala všechny státy, mezinárodní organizace a specializované agentury, aby anexi neuznaly a ani nečinily nic, co by mohlo být vykládáno jako nepřímé uznání anexe. Z toho vyplynul i požadavek vůči Iráku o zrušení všech kroků vedoucích k anexi Kuvajtu a deklarování, že bod bude ponechán na jednání rady do té doby, dokud nebude anexe ukončena. Irák výzvu neakceptoval a naopak pohrozil, že pokud na něj zaútočí jednotky Spojených států amerických nebo Izraele, použije chemické zbraně.

V této době ještě nebylo jasné, zda se podaří celou situaci urovnat diplomatickou cestou nebo jedinečně za použití síly. Odmítavý postoj Saddáma Husajna k jakémukoliv vyjednávání však do budoucna nedával intenzivním snahám o mírové řešení šanci na úspěch. ■

101 let od tragické smrti zakladatele státu M. R. Štefánika

text br. Jiří Filip
foto ses. Marcela Ludvíková

Na začátek května připadá smutné výročí smrti generála Milana Rastislava Štefánika. Ústředí ČsOL si jeho památku připomíná každoročně v tento den na pražském Petříně pietním aktem u jeho sochy před Štefánikovou hvězdárnou. Ani letos, byť v omezených podmínkách, tomu nebylo jinak.

Vzhledem k obecné situaci bohužel nebyla možná přítomnost vojenské čestné stráže ani vojenské hudby, jež vždy vzpomínku zajišťuje. Aktuálně platné omezení na deset lidí při veřejné akci nás vedlo k žádosti, aby nám instituce, jejichž zástupci se tradičně piety účastní, zaslaly květinové dary. Dlužno dodat, že všichni oslovení nám vyšli vstříc.

O osobní účast projevil zájem místopředseda Senátu Parlamentu ČR pan Milan Štěch, který se na místě setkal rovněž s velvyslancem Slovenské republiky v ČR J. E. Petrem Weisssem a předsedou Společnosti gen. dr. M. R. Štefánika

Vojtechem Čelkem, s nímž je pieta každoročně spolupořádána. Za ČsOL se památce M. R. Štefánika poklonil předseda ČsOL br. Pavel Budinský v doprovodu řídicího tajemníka br. Milana Mojžíše. I s dalšími účastníky tak v devíti lidech proběhla komorní tichá vzpomínka na jednu z nejdůležitějších osobností naší moderní historie. ■

Skromná spomienka na Slovensku

text br. Ferdinand Vrábek
foto z Bradla Branislav Neumair, z Bratislavy Peter Sadák

Vpondelok 4. mája 2020 uplynulo 101 rokov od tragického úmrtia spoluzakladateľa Československých légii a Československej republiky generála Milana Rastislava Štefánika. Vzhľadom na súčasné zložité podmienky sa nemohli uskutočniť tradičné pietne spomienky ani na Bradle ani v Bratislave. Toto smutné výročie si však aj tak pripomenuli členovia Správnej rady Spoločnosti M. R. Štefánika na Bradle pri Štefánikovej mohyle a členovia Správnej rady Nadácie M. R. Štefánika pri Štefánikovom pomníku v štvrti Eurovea v Bratislave. Spomienkové vence a kytky

ketov v tento deň pripomenuli túto významnú československú osobnosť aj na mnohých iných miestach na Slovensku. ■

Spomienky na sté výročie podpísania Trianonskej mierovej zmluvy na Slovensku

text br. Ferdinand Vrábek
foto Veronika Zahradníková

Dňa 4. júna 2020 sme si na Slovensku pripomenuli jednu z najvýznamnejších udalostí v moderných dejinách Československa a Slovenska – sté výročie podpisu Trianonskej mierovej zmluvy. Tento dokument aj medzinárodnoprávne zakotvil odchod slovenského národa z bývalého Uhorska a prvýkrát stanovil aj južné hranice Slovenska, ktoré s malými obmenami platia až dodnes.

Prvou spomienkou bolo zhromaždenie občanov pri pomníku Trianonskej mierovej zmluvy na Tyršovom nábřeží Dunaja (na strane Petržalky), kde odznela nielen slovenská hymna v podaní sólistu opery Slovenského národného divadla Martina Mikuša a recitácia významného slovenského herca Františka Kovára, ale aj prejav historika Jozefa Schwarzara, ktorý prítomným priblížil význam tejto udalosti pre mladú Československú republiku a pre slovenský národ.

Chvályhodné je aj to, že ešte pred touto spomienkou položili k pomníku vence aj predseda Národnej rady SR Boris Kollár spolu s podpredsedami parlamentu a Kollár tam aj povedal zásadné veci, aby sa vzťahy s Maďarmi nezhoršovali a že, aj keď chápeme aj maďarský postoj k Trianonu, treba sa pozerať predovšetkým do budúcnosti a ďalej rozvíjať dobré vzťahy s Maďarskom aj v budúcnosti. Zástupcovia vlády a ani súčasná hlava štátu nepovažovali sa prezentovať pri tejto významnej akcii. Pre slovenského premiéra ale nech je ospravedlnením, že na jeho dobre mienenú akciu zmierenia – stretnutie so zástupcami maďarskej menšiny – odpovedali Maďari v štýle sudetských Nemcov z roku 1938. Namiesto nejakej spoločnej deklarácie o zmierení, predložili vo svojom Memorande až neskutočne nehorázne drzé požiadavky: autonómia (kuriozitou je, že to nazvali Maďarským okolím, ktorého sa vo forme Hornouhorského slovenského okolia dožadovali naši predkovia v roku 1861 a ktoré bolo zhodené zo stola), ďalej zmeny slovenskej Ústavy, zavedenia maďarčiny ako druhého štátneho jazyka na Slovensku, maďarský jazyk na súdoch atď. a podobné fantazmagórie.

Druhou spomienkou bola vernisáž výstavy „Trianonská mierová zmluva 1920, Versailleský systém a Slovensko“, ktorú pripravil historik Matej Hanula z Historického ústavu Slovenskej akadémie vied v Národnom dome M. R. Štefánika na Brezovej pod Bradlom a položenie vencov k pomníku miestneho rodáka Štefana Osuského. On spolu s československým ministrom

zahraničných vecí Edvardom Benešom tento dokument 4. júna 1920 v paláci Veľký Trianon aj podpísal.

Je smutnou skutočnosťou, že zatiaľ čo vernisáže na Brezovej pod Bradlom (výstava tam bude návštevníkom prístupná mesiac) sa zúčastnil okrem primátora Brezovej pod Bradlom Jaroslava Čirana aj veľvyslanec Francúzskej republiky na Slovensku, Christophe Léonzi, zástupcovia slovenských oficiálnych miest svoju účasť odmietli s tým, že nechcú zhoršovať vzťahy Slovenska a Maďarska. No, pekne sme dopadli, keď už si slovenskí predstavitelia ani v blízkosti rodiska M. R. Štefánika netrúfnu pripomenúť významný (možno vôbec najvýznamnejší) medzník v našich dejinách!

Veľmi rozdielne k tomu pristúpili naši južní susedia – premiér, prezident, parlament a vlastne aj samosprávy a rôzne organizácie a nadácie. Usporiadali (nielen v Maďarsku, ale aj na Slovensku) slávnostné/smútočné zhromaždenia, protestné zapalovanie sviečok, protesty pri pomníkoch atď., atď. Veľmi pozoruhodným spôsobom si to už roky pripomína aj združenie Trianonská spoločnosť (<http://www.trianon.hu/kezdo-lap/archivum/1.2/magyar.html>), ktorej predsedom je bývalý redaktor rozhlasu Free Europe s veľmi maďarským priezviskom Dr. Drábik János. (Známe je naše príslovie: Poturčenec horší Turka.) Má na facebooku, twitteri a aj youtube stovky príspevkov, väčšinou v maďarčine. Ale práve ľudia tohto typu bránia tomu, aby sa národnosti v strednej Európe skutočne zmierili, odpustili si a budovali spoločne lepšiu budúcnosť. Tento Drábik pri stom výročí Trianonu totiž okrem mnohých iných nezmyslov napísal aj to, že ak sa nám (t. j. Maďarom) ju teraz pri stom výročí Trianonu nepodarí zvrátiť, tak pre dvojstom výročí Trianonu už žiadny maďarský národ nebude existovať. No verili by ste takémuto šarlatánovi? Je ale faktom, že mnohým Maďarom v spojitosti s Trianonom otravuje ich logické myslenie a nasadzuje im „chrobáka do hlavy“.

Zdá sa, že ako Edvard Beneš, Vavro Šrobár aj ďalší naši predstavitelia boli veľkí optimisti, keď v tridsiatych rokoch minulého storočia pri rôznych príležitostiach vyhlasovali, že veria, tomu, že aj Maďari sa raz s Trianonom zmieria a nadviažu so svojimi susedmi normálne vzťahy. ■

Dne 8. května 2020 se předseda Československé obce legionářské br. Pavel Budinský, v doprovodu tajemníka br. Jiřího Filipa, účastnil u příležitosti 75. výročí vítězství v druhé světové válce pietního aktu na Čestném dvoře Národního památníku na Vítkově. Vzhledem k platným hygienickým opatřením proběhla organizace uctění památky netradičně, jelikož delegace kladly květinové dary jednotlivě v časovém odstupu. I za těchto podmínek si pieta uchovala důstojný ráz.

Doporučení předsedy ČsOL k oslavám osvobození

V závěru dubna 2020 vydal předseda ČsOL br. Pavel Budinský v době nastávajících výročí oslav osvobození naší vlasti ve druhé světové válce doporučení, jež na tomto místě uvádíme.

Vážené sestry, vážení bratři, již druhý měsíc se nacházíme v situaci, která před nás postavila mnohé výzvy. V jiných letech by v tuto dobu vrcholily přípravy na pietní akce k výročí ukončení 2. světové války. Bohužel, letošní 75. výročí osvobození nebude takové, jaké jsme si plánovali. Jistě se ale shodneme, že zdraví je to nejcennější a v těchto dnech je třeba o něj dbát více než jindy.

Jsem si plně vědom významu květinových událostí pro naši historii. Jsem hrdý, že mnoho mužů a žen, kteří se aktivně zasadili o vítězství nad nacismem, jsou našimi členy a pomáhají nám šířit odkaz a myšlenky druhého odboje. Přesto doporučuji všem našim jednotám, aby vzhledem k situaci, která nyní panuje, ustoupili od pořádání pietních aktů a vzpomínkových setkání. Jsem přesvědčený, že hrdinové, jejichž památku se chystáme uctít, nám odpustí menší zpoždění. Budu rád, pokud si 75. výročí květinových událostí připomeneme po ukončení mimořádných opatření, za přítomnosti veřejnosti a s důstojností, kterou zasluhuje.

Jsem si vědom toho, že v mnohých místech pořádají samosprávy či další instituce pietní akty, jejichž konání bude v souladu s platnými nařízeními vlády. Účast zástupců jednot na těchto akcích ponechávám plně na vašem uvážení. Apeluji ale na vás jako lékař – myslíte na své zdraví a nevystavujte se nadměrnému riziku.

Závěrem chci ještě pozdravit všechny válečné veteránky a veterány. Dovoďte mi vám v těchto nesnadných časech popřát všechno dobré a hlavně pevné zdraví, abychom se mohli po odeznění pandemie opět setkávat.

S legionářským pozdravem

plk. v. v. MUDr. Pavel Budinský
předseda Československé obce legionářské

Ústředí ČsOL ve dnech vítězství

Navzdory tomu, že řada každoročních pietních aktů k výročí vítězství v druhé světové válce nebyla na přelomu dubna a května uskutečněna, zástupci institucí a spolků se přesto památce padlých poklonili, a to ať už samostatně, nebo v úzkém kruhu v dané době povoleného počtu účastníků a za dodržení hygienických opatření.

Tímto způsobem se v odpoledních hodinách uskutečnil pietní akt u Staroměstské radnice v Praze, jenž připadá na 5. května, jako hold památce všech, kteří položili své životy v bojích Pražského povstání. Československá obec legionářská spolu s Magistrátem hlavního města Prahy přikročila v souvislosti s platnými omezeními k pietě, které se spolu s pražským primátorem Zdeňkem Hříbem a řídícím tajemníkem ČsOL br. Milanem Mojžíšem účastnila rovněž místopředsedkyně Senátu Parlamentu ČR Miluše Horská. Uvedení představitelé nejprve zapálili svíčky v Kapli u ohořelého kříže a následně položili květinové dary k pamětní desce věnované bojovníkům Pražského povstání.

Na 5. května tradičně připadá i pietní akt před budovou Českého rozhlasu na pražských Vinohradech. V tomto případě jsme respektovali přání pořadatele a zaslali k budově rozhlasu věnec bez osobní přítomnosti zástupců ČsOL, aby tak byl v den výročí minimalizován pohyb osob u vchodu do budovy.

Vůbec první komorní pietní akt v Praze ale pořádala 5. května od 10.00 hod. Městská část Praha 7 u pomníku padlým při patě mostu Barikádníků v Povltavské ulici. Kromě starosty Prahy 7 Jana Čížinského se akce účastnil i pražský

primátor Zdeňk Hříb. Přítomni byli rovněž zástupci České obce sokolské a Sdružení válečných veteránů ČR. Za ČsOL se památce padlých poklonil tajemník br. Jiří Filip.

V Den vítězství 8. května proběhla v Karolinu připomínka 75. výročí osvobození Československa a rektor Univerzity Karlovy Tomáš Zima a předseda ČsOL br. Pavel Budinský společně odhalili pamětní desku, která byla věnována obětem válek – nejen z univerzitních řad.

Nová pamětní bronzová deska nese nápis Universitas Carolina a je na ní zpodobněna postava bohyně Niké se zlomenou palmovou ratolestí, což v řecké mytologii poukazuje na paradox vítězství, spojené s obětí. Autorem je akademický sochař Jakub Vlček.

„Do mnoha lidských životů, nejen z Univerzity Karlovy, vstoupilo válečné běsnění a ukončilo je předčasnou smrtí. Velmi si vážím společných aktivit s Československou obcí legionářskou a jsme rádi, že jsme si mohli společně připomenout dnešní Den vítězství. Pamětní deska jako celek symbolizuje vzdělanost, jež se snaží rozvíjet a šířit univerzita a které má trvalou hodnotu,“ uvedl Tomáš Zima, rektor UK.

„Válka vede k materiálním škodám, které ale společnost nikdy neochudí tak, jako ztráta lidské bytosti s její tvořivostí a umem. Pevně věřím, že se nová pamětní deska stane místem, jež bude neodmyslitelně spojeno s nejdůležitějšími pietami, které jsou v květnových dnech pořádány v hlavním městě. Doufám, že se napříště budeme památce padlých moci poklonit i za přítomnosti válečných veteránů druhé světové války,“ uvedl předseda ČsOL br. Budinský, který po slavnostním programu zamířil na pietu na pražském Vítkově. ■

23 zastávek na cestě ve stopách osvobození Ostravy

br. Martin Lokaj
předseda jednoty

JEDNOTA ČsOL OSTRAVA 1

Opatření proti probíhající pandemii naneštěstí zhatily realizaci plánovaných velkolepých oslav osvobození po celém Ostravsku. Hrdinové a oběti bojů, od kterých letos uplyne již 75 let, si však bezesporu zaslouží vzdát úctu – ač by šlo jen o skromný, symbolický hold. Proto se zástupci jednoty ČsOL Ostrava 1 vydali ve dnech 28. a 30. dubna na 23 vybraných míst, která by za normálních okolností navštívili v rámci tradiční poutě ČsOL nebo při účasti na pietních aktech pořádaných místní samosprávou.

Za pražské Ústředí ČsOL na Ostravsko dorazil 28. dubna br. Viktor Šinkovec, vedoucí projektu Péče ČsOL o válečné veterány. Společně s předsedou naší jednoty br. Martinem Lokajem vyrazili nejprve do Hlučína, aby položili věnec na Vojenském hřbitově Rudé armády na Ostravské ulici. Zde ve dvou masových hrobech a pod 143 náhrobky spočívá více než tři tisíce rudoarmějců – vojáků i důstojníků, jejichž ostatky sem byly po válce svezeny ze širokého okolí.

Tichou vzpomínku následně věnovali jednadvaceti příslušníkům 1. čs. sam. tankové brigády pohřbeným v Bolaticích, kteří v okolí padli při mimořádně krutých bojích, jež se o obec rozpoutaly 16. dubna 1945. Přes těžké ztráty těchto dní stáli zanedlouho naši tankisté u Kravař, načež dobyli a drželi dvoukilometrové předmostí za řekou Opavou.

Třetí zastávkou byla Štítina, rodiště hrdiny dvou odbojů a oběti komunistů Heliadora Píky. Dne 18. dubna 1945 zde čs. vojáci podnikli s podporou rudoarmějců výpad ve směru od Kravař. Při bojích zahynuli dva naši průzkumníci. Třetí, Ivan Kubinec, padl do zajetí. Byl mučen a následně přibit na vrata dnes již neexistujícího statku. Otřesnou událost zde dnes připomíná pamětní deska. Ostatky jednadvacetiletého Rusína spočívají na nedalekém hřbitově pod náhrobkem se sochou symbolicky znázorňující jeho tragický skon, pod kterou bratři na znamení úcty položili věnec ve státních barvách.

Rozměr válečných operací na Ostravsku a Opavsku v dubnu 1945, i rozměr lidského utrpení oněch dní, je zřejmě nejvíce patrný v Hrabyni – obci, jež byla během osvobozovacích bojů téměř celá zničena. Zároveň v ní stojí centrální památník Ostravské operace – Národní památník II. světové války, jehož základní kámen byl položen přesně před 50 lety. Další kroky našich bratří tak nutně vedly do jeho útrob na symbolický hřbitov, který připomíná na 13 000 padlých sovětských a čs. vojáků, a také umučených a zabitých obyvatel severní Moravy a Slezska.

Hlučín

Z Hrabyně se členové ČsOL následně přesunuli do Dolní Lhoty, kde se k nim připojil předseda jednoty Ostrava 2 br. Ryška. Na místním hřbitově se poklonili památce pěti čs. tankistů a ženistů, kteří padli 26. dubna 1945 při riskantním překonávání blízké říčky a během následného střetu s německými obrněnci. Všichni dnes spočívají pod nezaměnitelným náhrobkem tvořeným částmi pancíře, hlavní a pásy tanku.

Ve směru postupu čs. a sovětských jednotek před 75 lety se naši bratři vydali do Ostravy-Poruby, kde bylo před několika lety obětem války zbudováno důstojné pietní místo, jehož součástí je i masivní bludný balvan. Obec se 27. dubna 1945 proměnila téměř v peklo, když na ni začaly dopadat sovětské zápalné a tříštivé bomby, jež cílily na zde soustředěné německé jednotky. Zcela nebo částečně tehdy bylo zničeno téměř sto domů a zahynulo 26 místních občanů. O obec se bojovalo ještě další dva dny, během kterých padlo 192 rudoarmějců.

Věnec zástupci ČsOL položili také u památníku na místě zvaném U Korýtky v Ostravě-Zábřehu, kde v noci z 29. na 30. dubna

Bolatice

Hrabyně

Poruba

1945 přebrodily první sovětské a čs. jednotky řeku Odru. Místo vytipoval por. Emanuel Gramiš, přednosta spojovacího oddělení štábu 1. čs. sam. tankové brigády, který před válkou bydlel s rodiči v domku na okraji Zábřehu a okolí tak dobře znal. Díky němu již druhého dne postupovaly naše tanky přes Vítkovice a Moravskou Ostravu k Ostravici.

Po jejich stopách bratři dorazili až k mostu Miloše Sýkory, kde byl v samém závěru bojů zničen tank č. 051 npor. Nikolaje Ivasjuka. V plamenech tehdy zahynul jeho radista Ivan Ahepjuk. Jméno padlého je zvěčněno na pamětní desce umístěné na budově slezsko-ostravské radnice. Všechny jeho druhy, kteří v bojích za svobodu prolévali krev, pak připomíná právě tank T-34/85 č. 051, ve kterém mladý radista našel smrt. Na obou místech se proto členové ČsOL zastavili a vzpomenuli.

Hold byl samozřejmě vzdán také Miloši Sýkorovi, který údajně zahynul při záchraně mostu před vyhozením do vzduchu. Na této zastávce si připomenuli i nespočet bezejmenných civilistů, kteří se aktivně zúčastnili osvobození našeho města se zbraní v ruce, jako ošetřovatelé zraněných a nedocenitelní průvodci sovětských a našich vojáků, díky kterým se rychle dařilo určit a likvidovat místa německého odporu.

V již osvobozené Moravské Ostravě vyhasl 30. dubna také život tankisty Josefa Gregora, jehož bronzová pamětní deska visí na budově dnešního odboru dopravně-správních činností

magistrátu. Ani na něj legionářští bratři při své cestě nezapomněli.

Vzpomínku zástupci ČsOL ovšem nevěnovali pouze tankistům, ale také letcům 1. čs. smíšené letecké divize, jejíž příslušníci se zúčastnili vzdušných bojů nad Ostravskem a podporovali postup sovětských i vlastních jednotek. Navštívili proto i jejich skromný pomník v parku Čs. letců, který v 90. letech k lítosti Ostravanů nahradil památník původně tvořený letounem Iljušin IL-10, nástupcem bitevníků IL-2, na nichž Čechoslováci na jaře 1945 bojovali.

Poslední zastávkou pro brň. Lokaje, Šinkovce a Ryšku byly i tentokrát Komenského sady, ústřední místo každoročních oslav osvobození města Ostravy. Tradiční důstojný pietní akt

za účasti válečných veteránů, armády a představitelů samosprávy i různých spolků však tentokrát musela nahradit pouze tichá vzpomínka u Památníku osvobození Rudou armádou, jež byl odhalen při 1. výročí osvobození roku 1946 a jež coby mauzoleum uchovává na šest stovek uren padlých rudoarmějců, čs. vojáků a civilistů. Předseda jednoty Ostrava 1 br. Lokaj na závěr cesty po stopách osvobození položil věnec také na hrob hrdiny SSSR Stěpana Vajdy, který padl již na začátku dubna 1945 v bojích u obce Tworków v dnešním Polsku, kam se vzhledem k uzavřeným hranicím nemohli členové ČsOL vydat.

Štítina

Tank č. 051

V pouti připomínající hrdiny a oběti krvavých bojů, které bezprostředně předcházely osvobození Ostravy, pokračovali členové jednoty Ostrava 1 30. dubna.

Předseda jednoty br. Lokaj a tajemník jednoty br. Rusek navštívili nejprve Sudice, na jejichž okraji stojí tank T-34/85 upomínající překročení hranic okupované vlasti jednotkami 1. čs. tankové brigády 15. dubna 1945. Pro nejednoho z jejich příslušníků původem z Volyně to bylo vůbec poprvé, co vkročili na československou půdu.

Další zastávkou byla Velká Polom, při jejímž osvobození padlo před 75 lety 168 rudoarmějců 4. ukrajinského frontu. Jejich nejvyšší oběti vyjádřili bratři dík u pomníku Na Havírně (jak bylo ale už zmíněno výše, padlí jsou dnes pohřbeni v Hlučíně).

Již podruhé se zástupci jednoty Ostrava 1 zastavili také v nedaleké Dolní Lhotě, kde ve dnech 26. až 28. dubna 1945 vedli vojáci 121. střeleckého sboru Rudé armády a tankisté 1. čs. sam. tankové brigády urputné boje s tvrdošijně se bránícími Němci. Stovky vojáků tehdy v okolí padly, mezi nimi i dvanáct našich tankistů, jež bratři uctili položením kytice k památníku obětem druhé světové války.

Krví byl vykoupen takřka každý metr přístupové cesty na Ostravu, na kterou před 75 lety rudoarmějci s našimi tankisty postupovali hlubokým obchvatem od severozápadu. Na 23 padlých vojáků Rudé armády zástupci jednoty vzpomněli ve Vřesíně, kde je jejich památka uchovávána společně s místními oběti první a druhé světové války.

Pomník Letcům

Kytici bři. Lokaj a Rusek položili rovněž v Čavisově, kde osvobození obce 28. dubna 1945 četou čs. tanků s výsadkem rudoarmějců 383. střeleckého pluku připomíná sovětská 122mm houfnice M1938.

Z Čavisova směřovaly kroky členů jednoty Ostrava 1 do Klimkovic, které čs. a sovětské vojáci osvobodili v dopoledních hodinách 29. dubna, což připomíná monumentální památník u místního zámku. Nedaleko od něj, v lesíku pod hřbitovem, stojí ještě jeden, méně nápadný pomník patřící sovětskému letci por. V. A. Staškoví, jehož Lavočkin La-7 se na místě zřítíl 27. dubna. Na místo bratry zavedl

Pamětní deska I. Ahepjuka

p. Jakub Unucka, který se o vznik pomníku a identifikaci padlého letce před pěti lety zasloužil.

Poslední zastávkou druhého dne cesty zástupců ostravské jednoty po stopách osvobození byla Stará Bělá, kde skončila válečná, a bohužel i životní pouť 57 rudoarmějců. Dne 1. května zde zemřel také Albert Markovič, samopalník 1. čs.

Památník v Komenského sádek

Velká Polom

Vřesina

sam. tankové brigády. Dvaadvacetiletý rodák z Podkarpatské Rusi židovského původu přežil šestiletou maďarskou okupaci a v lednu 1945 vstoupil do řad čs. armády. Zranění utrpěné v závěrečných bojích Ostravské operace se mu však stalo osudným. Jemu i dalším obětem byla věnována tichá vzpomínka.

Za oba dny navštívili členové výboru jednoty Ostrava 1 družiny 23 památníků a hrobů, což je ale pouze zlomek míst paměti, která připomínají oběti a hrdiny bojů za svobodu Československa na Ostravsku. Ač šlo vzhledem k současné situaci o komorní vzpomínku, jsme přesvědčeni, že měla smysl a věříme, že inspiruje další členy ČsOL, jakož i naše fanoušky a sympatizanty, aby sami, nebo s rodinou, navštívili pomníky a hroby ve svém nejbližším okolí. Půlkulaté 75. výročí je pro to více než dobrým důvodem. ■

Klimkovice

Čávisov

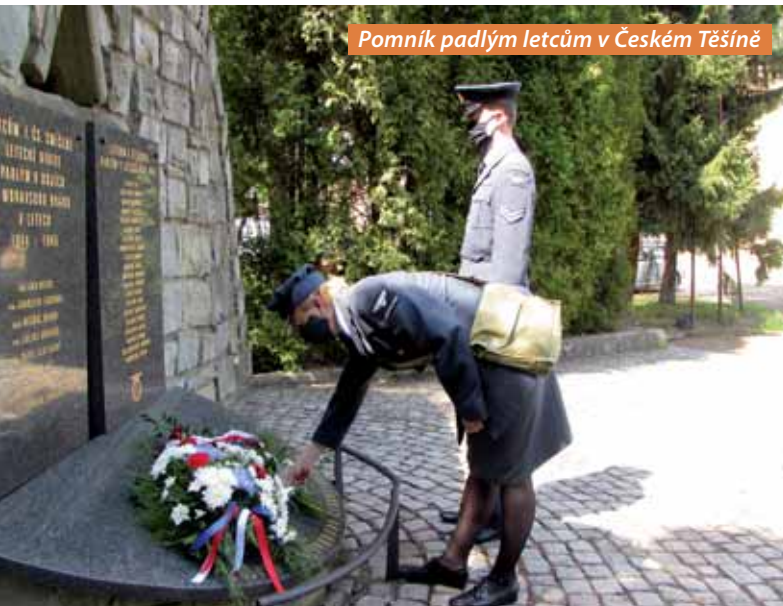

Stará ves

75. výročí osvobození v okrese Frýdek-Místek

text br. Petr Majer
předseda jednoty
foto členové jednoty

JEDNOTA ČsOL VE FRÝDKU-MÍSTKU

Pomník padlým letcům v Českém Těšíně

Český Těšín Kontešinec

Československá obec legionářská, jednotka Frýdek-Místek si důstojně připomněla 75. výročí osvobození. Již 30. dubna 2020 se poklonili památce padlých vojáků u Památníku v Českém Těšíně Kontešinci a Památníku padlým letcům. Kytice a květiny byly položeny společně s představiteli města Český Těšín, Muzea Těšínska a Matice slezské.

BYSTRICE

Jednotka ČsOL ve Frýdku-Místku společně s vedením obce Bystřice a Maticí slezskou uctili 2. května 2020 památku 54 občanů, kteří zahynuli na frontách druhé světové války. Poté se občané přišli poklonit památce dvou obyvatel Bystřice, kteří byli zavražděni gestapem 25. března 1945, MUDr. Jaroslava Míčka a Jana Heczka.

Bystřice byla osvobozena 2. května 1945 vojsky 38. armády 4. ukrajinského frontu. Ustupující Němci zlikvidovali již

1. května železniční most a o půl hodiny později silniční mosty na řece Hlučové a na řece Olši. Dne 2. května ve dvě hodiny po půlnoci byl vyhozen druhý silniční most na řece Hlučové a o půl hodiny později i podjezd pod železniční trať.

V dopoledních hodinách dne 2. května jakoby se život v obci zastavil, teprve krátce po poledni se na jejím okraji objevil první sovětský průzkumník a krátce na to již do obce vstoupili sovětské vojsko. Není známo, že by někdo 2. května 1945 v Bystřici padl, nevedly se zde totiž žádné boje, Němci stačili ustoupit směrem k Třinci. Velké však byly lidské oběti a materiální škody za celé šestileté období německé okupace. Statistika je bohužel tragická. Celkově položilo život v této strašlivé válce 136 občanů Bystřice. Celkem 40 Bystřičanů zahynulo v koncentračních táborech Osvětim, Mathausen, Gusen, Ravensbrück. Dalších 7 občanů bylo zastřeleno gestapem v obci, jeden v Protektorátu Čechy a Morava a jedna Bystřičanka zemřela na Slovensku při bombardování. Celkem

Bystřice

Hrádek

Frýdek-Místek

šest jich zahynulo v Katyni. Na frontách druhé světové války jich padlo 68, další tři zahynuli na nucených pracích v Říši a deset zůstalo nezvěstných.

HRÁDEK

V obci Hrádek, která byla osvobozena 2. května 1945, položil kytici br. Martin Benek u pomníku, který je připomínkou 12 obětí druhé světové války.

TŘINEC

Členové naší jednoty ČsOL položili dne 3. května květiny u Památníku na třineckém hřbitově Folvark, který symbolizuje 381 obětí druhé světové války.

HORNÍ SUCHÁ

Sestra Soňa Mikulová dne 3. května položila květiny k Památníku obětem druhé světové války v Horní Suché.

Horní Suchá

Třinec

FRÝDEK-MÍSTEK

Na městském hřbitově ve Frýdku-Místku se pietní vzpomínky zúčastnil br. Viliam Kalinčík a br. Radim Janáč. Připomeňme, že osvobozovací boje o město Frýdek-Místek trvaly tři dny, město bylo osvobozeno 4. května 1945 a v bojích padlo 52 sovětských vojáků. Mezi padlými byl major Andrej Michajlovič Kostikov, na jehož počest je pojmenováno frýdecké náměstí. V osvobozovacích bojích padlo i 44 frýdeckých občanů, kteří byli společně pohřbeni 7. května 1945. Při osvobozovacích bojích byly zničeny dva mosty a podle neúplných zpráv bylo zničeno 25 a poškozeno 1 250 domů. Poškozena byla i věž místeckého kostela sv. Jakuba, kde Němci zřídili pozorovatelnu.

Dolní Němčič

V březnu 1946 byli padlí sovětské vojáci a frýdečtí občané exhumováni a pohřbeni v těchto místech. V mohyle je pohřbeno 966 sovětských vojáků, jsou zde symbolické pomníčky padlých 75 sovětských důstojníků z celého okresu. Naproti nim jsou pomníčky padlých místních občanů.

V březnu 1946 byli padlí sovětské vojáci a frýdečtí občané exhumováni a pohřbeni v těchto místech. V mohyle je pohřbeno 966 sovětských vojáků, jsou zde symbolické pomníčky padlých 75 sovětských důstojníků z celého okresu. Naproti nim jsou pomníčky padlých místních občanů.

FRÝDLANT NAD OSTRAVICÍ

Pietní vzpomínka proběhla 5. května 2020 na místním hřbitově u pomníků padlých a následně u pomníku Partyzán ve městě. Vzpomínkové akce dále následovaly u pomníku obětem druhé světové války v Nové Vsi a u pomníku obětem první a druhé světové války v Lubně.

Akcí se zúčastnila starostka města paní RNDr. Helena Pešatová, místostarosta pan Mgr. Dalibor Pavliška, další zástupci vedení města, zástupci politických stran, členové mládežnických organizací a občané města. Účast byla skromnější díky platným opatřením. Za ČsOL se zúčastnil člen jednoty Frýdek-Místek br. Zdeněk Mamula. ■

75. výročí osvobození Bruntálu

br. Antonín Zgažar
předseda jednoty

JEDNOTA ČsOL V BRUNTÁLE „34. PĚŠÍHO PLUKU STŘELCE J. ČAPKA“

Bruntál

Bruntál

Ve čtvrtek 7. května 2020 si členové Jednoty ČsOL v Bruntále „34. pěšího pluku střelce J. Čapka“ připomněli 75. výročí osvobození našeho města Bruntálu, osvobození Československa a ukončení druhé světové války v Evropě. I když současná situace nedovolovala uspořádat pietní akt takový, jaký by si toto výročí zasloužilo, v zájmu zachování památky na všechny padlé vojáky spojeneckých armád, povstalce a partyzány, rozhodli se členové naší jednoty tichou vzpomínkou a položením kytice uctít jejich památku.

Nejprve umístili květiny do vázy na pamětní desce na náměstí Míru v Bruntále, která připomíná, že Bruntál byl osvobozen 7. května 1945 Rudou armádou. Potom se členové vydali na starý městský hřbitov u kaple sv. Michaela, kde položili věnec u pomníku na pohřebišti vojáků Rudé armády. Pohřbeno je zde celkem 803 rudoarmějců, kteří padli při osvobozování celého bruntálského okresu.

Velká Štáhle

Lomnice

Bruntál byl osvobozen od okupace nacistickým Německem postupujícími jednotkami 304. střelecké divize 106. střeleckého sboru a 167. divize 104. střeleckého sboru 60. armády 4. ukrajinského frontu.

V další dny položili zástupci naší jednotky věnce z Ústředí ČsOL a zapálili svíčky u pomníků ve Velké Štáhli a v Lomnici u Rýmařova, kde jsou pohřbeni převážně sovětsí vojáci z místního zajateckého tábora. ■

Oslavy osvobození na Novojičínsku

JEDNOTA ČsOL V NOVÉM JIČÍNĚ

ses. Emilie Bartoňová

Fulnek

Kopřivnice

Důstojné oslavy 75. výročí osvobození Československa proběhly i v okrese Nový Jičín, který má devět měst a další místní části, 44 je pak ještě i samostatných obcí. V této nelehké situaci, kdy je celý svět zasažen virovým problémem se kladení věnců a květin muselo obejít bez veřejnosti a tak se oslavy změnily na komorní uctění památky padlým.

Vzpomínka nás zavedla i do začátku roku 1945 a k bojům, které probíhaly v našem okrese. Nutno podotknout, že Nový Jičín, tehdy oficiálně Neutitschein, což hovoří za vše, byl z velké části obydlen německým obyvatelstvem, stejně tak i některá města a obce patřily do tzv. Sudet.

Válka dávala o sobě stále ještě vědět a tak se mnozí snažili utéci do nedalekých českých obcí a to i česky mluvící novojičínské rodiny.

Vojska 4. ukrajinského frontu v té době už postupovala územím okresu a to poměrně rychle. Dne 5. května se

Nový Jičín

Děrné

na novojičínském náměstí shromáždili německé ženy, děti a starci a po starostovi chtěli, aby se město vydalo bez boje. V té době už byla osvobozena města Kopřivnice, Štrambersk, Kunín a Jeseník nad Odrou. Další den, tj. 6. května, se Rudá armáda blížila k Novému Jičínu i z druhé strany od obce Libhošť a přes kopec Puntík v Rybím směrem na Žilinu u Nového Jičína.

Německé jednotky plánovaly obranu města a tak zničily mosty přes Jičínku a to po její celé délce od Žiliny u Nového Jičína až k tabákové továrně. Stačily ještě vyhodit most přes potok nedaleko Palackých škol a završily svůj ústup přestřelkou u stadiónu. V pozdních odpoledních hodinách byl již Nový Jičín v rukách Rudé armády. Přechod fronty byl poznamenán zničenými mosty, požáry v objektu Böhmovy továrny (TONAK) a přilehlém okolí. To, že se oheň nerozšířil dále, bylo díky místním občanům.

Je to již 75 let od konce druhé světové války, ale nezapomínáme a asi nezapomeneme nikdy poděkovat všem těm, kteří bojovali za mír a vzdát díky za to, že můžeme žít. ■

Plzeňští „legionáři“ a 75. výročí osvobození

JEDNOTA ČsOL V PLZNI

text br. Petr Tolar
foto členové plzeňské jednoty ČsOL

Jaro letošního roku se mělo nést v duchu 75. výročí osvobození a konce druhé světové války na evropském bojišti. V západních Čechách jsou tato výročí spojena s oslavami svobody a připomínkami podílu americké armády na osvobození části Československa, stejně jako se vzpomínkovými akcemi k uctění památky posledních válečných obětí. Pandemie onemocnění COVID-19 však již od března naznačovala, že akce k uplynulému tři čtvrté století bude nutné pojmout jinak.

Pro západočeskou metropoli jsou jednou z nejvýznamnějších akcí každého roku známé Slavnosti svobody. Tedy oslavy osvobození Plzně, které začalo 5. května 1945 povstáním Plzeňanů a bylo završeno 6. května 1945 příjezdem americké armády. Letošní půlkatý ročník měl být většího rozsahu, mělo se jej účastnit více klubů vojenské historie, více vojenské techniky, více hudebních interpretů, a bezpochyby i více návštěvníků. Akce takového rozsahu vyžaduje delší přípravu, proto se již krátce po vyhlášení nouzového stavu v České republice rozhodovalo o tom, jaká budou mít bezpečnostní opatření dopad i na Slavnosti svobody. Během března tak padlo rozhodnutí neuspořádat v roce 2020 Slavnosti svobody v tradiční podobě – velkou několikadenní akci pro desítky tisíc návštěvníků. Magistrát města rozhodl o přesunu rozšířeného programu na květen 2021. Toto rozhodnutí mělo vliv také na aktivity členů plzeňské jednoty Československé obce legionářské, kteří se plzeňských oslav pravidelně účastní a aktivně se podílejí na jejich programu.

Aby však 75. výročí neproběhlo bez povšimnutí, zajistil magistrát města Plzně náhradní program, kterým se stalo speciální online vysílání studia Slavností svobody. Více než sedmihodinový pořad byl v neděli 3. května 2020 vysílán přes internet a zájemci si jej mohou dohledat na portálu YouTube. Ve studiu se vystřídal zastupci města, hudebníci, členové vojensko-historických spolků, historici, badatelé, sběratelé militárií i vojenské techniky, publicisté a tlumočníci. Mezi hosty studia byli tak i členové

plzeňské jednoty ČsOL, sestra Štěpánka Skálová a bratři Daniel Malý, Tomáš Hataj a Petr Tolar, kteří diváků seznamovali s historií konce druhé světové války v Plzni a okolí. Hovořili o náletech, o odboji, o protektorátní každodennosti a módě, o americké armádě v Československu a o příbězích některých vojáků.

Ještě před zmiňovaným náhradním programem za zrušené Slavnosti svobody uctili členové plzeňské jednoty ČsOL na několika místech oběti spojeneckých náletů na Plzeň z roku 1945. Tyto oběti byly smutnou daní za to, že se v Plzni nacházela největší zbrojní továrna, která ještě během dubna 1945 vyráběla zbraně pro německou armádu. Těsně před koncem války tak zemřely stovky Plzeňanů i německých vojáků a civilistů, jakož i několik amerických letců. Kytice byly položeny u pomníků v Sousedské a Jateční ulici v Plzni (oběti náletu ze 17. dubna) a v ulici Emila Škody (oběti náletu z 24. dubna), podobně jako u památníku sestřelených letců v Liticích a Křimicích (zde i u pomníků obětí světových válek). Místa objeli bratři Jindřich Plescher a Aleš Vranovský.

Na začátku května objel s květinami ve svém džípu několik míst spojených s postupem americké armády na Domažlicku také bratr Amar Ibrahim. Zastavil se u pomníků v Bělé nad Radbuzou, Růžově, Trhanově a Újezdě u Domažlic. Tyto pomníky a pamětní desky připomínají památku amerických vojáků, kteří padli během osvobozování Československa. Do samotných Domažlic se pak 5. května vypravili bratři Václav Dlesk, Jaroslav Machek, Petr Toman a Petr Tuček, kde u pamětní desky na budově radnice provedli soukromý pietní akt. Následně se v Dobřanech na náměstí T. G. M. zúčastnili pietního aktu bez veřejnosti, který městský úřad živě přenášel přes internet.

Hlavní pietní místa v Plzni, kde se zpravidla konají pietní akty za účasti amerických válečných veteránů během tradičních Slavností svobody, obešli bratři Jindřich Plescher, Miroslav Hus a Jaroslav Karas. Nemohli vynechat nejviditelnější památník „Díky, Ameriko!“ na Americké třídě, dále památník americké 2. pěší divize na Chodském náměstí, památník americké 16. obrněné divize a československých jednotek ze západu v Husově ulici, památník obětem světových válek, československých letců a obětí květnového povstání na náměstí Míru. Navštívili také (staro)nový památník před základní školou v Brojově ulici.

V den 75. výročí vypuknutí povstání, 5. května, obešli bratři Daniel Malý a Petr Tolar pomníky a pamětní desky upomínající na oběti Plzeňského povstání. Na každém místě položili jednu růži za jednoho mrtvého a zapálili svíčky. Této pamětní místa jsou veřejností zapomenuta, proto je pozitivní, že díky aktivitě plzeňské jednoty ČsOL se k této „obchůzce“ potřetí připojil zástupce magistrátu a poprvé také kurátor muzea Patton Memorial Pilsen. K plzeňským obětem povstání se ještě sluší poznamenat, že bratr Martin Marek navštívil se svíčkou hrob Josefa (Jaroslava) Bendy na Prusinách u Nebílov.

Zmínění bratři Malý a Tolar ve stejný den také zveřejnili krátký amatérský dokument, který společnými silami a za pomoci Kryštofa Sedláčka vyrobili k letošnímu výročí Plzeňského povstání. Dokument nazvaný „Nikdo nebude zapomenut“

seznamuje diváky s pietními místy, která uchovávají památku na oběti povstání v Plzni, a krátce přibližuje okolnosti jejich úmrtí. Dokument lze dohledat online na portálu YouTube.

Bratr Tolar navštívil také pomník věnovaný dvěma nevinným obětem německé soldatesky – Marii Šulové a Miroslavu Radovi – v lese Bažantnice u Štáhlav. Ve čtvrtek 7. května se pak vypravil na plzeňský ústřední hřbitov na Rokycanské třídě, kde položil věnec na hromadný hrob rudoarmějčů a zapálil svíčku u památníku obětí pochodů smrti z jara 1945. Zmiňovaní rudoarmějci nebyli pochopitelně oběťmi bojů. Zemřeli na následky krutého věznění v zajateckých a koncentračních táborech, a rovněž během pochodů smrti. V Blovicích na jižním Plzeňsku a okolí zajistil položení kytic bratr Jakub Sochor. Kromě hlavního památníku obětí světových válek u blovické radnice, položil kytice a svíčky k pomníkům (a na hrob) obětí květnového povstání Rudolfa Procházky, Dimitrije Waitze na blovickém hřbitově a Josefa Slavička u obce Prádllo.

V Den vítězství, tedy 8. května, navštívili bratři Jindřich Plescher, Miroslav Hus a Aleš Vranovský obce Dýšiná a Kyšice. V Dýšině položili kytici k soše generála George S. Pattona, velitele americké Třetí armády, jejíž jednotky osvobozovaly západní Čechy. V Kyšicích si pak připomenuli vojáky Kombinovaného oddílu Československé samostatné obrněné brigády ze západu.

Byť mimo plzeňský region, člen plzeňské jednoty ČsOL bratr Petr Maxim navštívil s květinami několik míst na Karlovarsku. Tradičně také položil květiny k pomníku obětem válek v Kolově a Hájích. Také v Praze navštívili bratři Hataj a Tolar řadu míst spojených s oběťmi Pražského povstání. Výčet těchto míst by však byl pro potřeby tohoto článku příliš dlouhý.

Jak je z výše uvedeného patrné, členové plzeňské jednoty ČsOL nenechali letošní 75. výročí osvobození Československa a konce druhé světové války v Evropě bez povšimnutí. Přizpůsobili se mimořádným podmínkám koronavirové pandemie a samostatně, v rouškách a s dodržováním všech bezpečnostních pravidel, uctili památku obětí posledních náletů, nacistické zvůle a květnové revoluce. Paradoxně lze říci, že díky zrušení řady velkých chystaných akcí mělo více členů jednoty čas obejít více míst (více nových míst) a naplno se tak připojit k výzvě Ústředí ČsOL k letošnímu výročí. Poděkování patří jim všem. ■

Oslavy 75. výročí osvobození v Rokycanech a okolí

text br. Miroslav Kaufner
a br. Jaroslav Kulhánek
foto br. Miroslav Kaufner,
Tereza Maixnerová
a Dagmar Kulhánková

JEDNOTA ČsOL V ROKYCANECH

Muzeum na demarkační linii

Velmi komorní byly kvůli mimořádným hygienickým opatřením letošní oslavy 75. výročí osvobození v Rokycanech. Bratři z rokycanské jednoty ČsOL společně se zástupci města a dalších organizací položili věnce a květiny u několika pomníků ve městě. Za Město Rokycany položili věnce starosta Václav Kočí a místostarostové Jan Šašek a Tomáš Rada. Mezi hosty byla poslankyně Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky Ilona Mauritzová a velitel Územního odboru Policie České republiky plukovník Vlastimil Gregor.

K uctění památky obětí druhé světové války došlo postupně u pomníku na demarkační linii, u pomníku obětem

druhé světové války na náměstí 5. května, u pamětní desky Josefa Strankmüllera, u pamětní desky na budově radnice a nakonec v Muzeu na demarkační linii. Za rokycanskou jednotu ČsOL věnce položili bratři Rostislav Vychodil, Marcel Hoblík a Miroslav Kaufner. Čestnou stráž u pomníků zajistili členové Klubu muzea na demarkační linii a vojenskou techniku poskytlo Muzeum na demarkační linii.

Jelikož probíhaly letošní oslavy osvobození ve zcela jiném duchu, bylo možné, aby jednotliví členové jednoty položili věnce a vzpomenuli výročí i u menších pomníků, kterým nebývá jindy věnována taková pozornost. Na Rokycansku tak

Pomník na demarkační linii

U pamětní desky Strankmüllera

Stupno

br. Jaroslav Kulhánek položil věnce za rokycanskou jednotu ČsOL u pomníku obětí světových válek a u pamětní desky osvobození obce americkou armádou ve Stupně, u pomníku obětí světových válek a u pomníku osvoboditelským armádám v Břasích, u pomníku rudoarmějců v Vranovic, u památníku demarkační linie v Kříších a na hrob gardového vojína Alexandra Paladiho v Újezdě u Svatého Kříže. ■

U hrobu A. V. Paladiho

Osvobození se připomínalo i na Českokrumlovsku

text br. Milan Mojžíš
foto ses. Dagmar Mojžíšová

JEDNOTA ČsOL V ČESKÉM KRUMLOVĚ

V každoročních oslavách osvobození Českého Krumlova americkými vojsky má Československá obec legionářská již své pevné místo. Zatímco zástupci Ústředí ČsOL jsou zváni starostou města na pietní akt, členové jednot Český Krumlov a Boletice se aktivně účastní přípravy a samotné realizace programu oslav ve městě.

Na letošní 75. výročí osvobození připravovalo vedení města Český Krumlov a zapsaný spolek Sdružení cestovního ruchu Český Krumlov ve spolupráci s Československou obcí legionářskou velkou vojensko-historickou ukázkou a další velkoryse pojatý doprovodný program. Bohužel vyhlášení nouzového stavu v souvislosti s šířením pandemie COVID-19 udělalo všem plánům čaru přes rozpočet. Pro čtrnáctitisícový Český Krumlov, který každý rok navštíví statisíce zahraničních turistů a jehož hlavní příjmy souvisí právě s cestovním ruchem, přijatá opatření znamenala praktické zastavení pohybu v jeho historické části. Krizový režim vedení města ve spolupráci s českokrumlovskými podnikateli zvládlo a přijatý informační systém, distribuce ochranných a desinfekčních prostředků byla příkladem pro většinu jiných, mnohdy daleko větších, měst a obcí.

V květnu již začalo docházet k postupnému rozvolňování epidemiologických opatření, a tak se starosta města Mgr. Dalibor Carda spolu se Sdružením cestovního ruchu Český Krumlov rozhodl, alespoň v omezeném a komorním rozsahu, 75. výročí osvobození města a vítězství Spojenců v druhé světové válce

Český Krumlov

Český Krumlov

oslavít. A zástupci Československé obce legionářská u toho nemohli chybět. Jako tradičně vše začalo dopoledne 8. května na radnici, kde starosta města přivítal zástupce vedení Sdružení cestovního ruchu, dále člena Předsednictva Republikového výboru a řídícího tajemníka ČsOL br. Milana Mojžíše a předsedu jednoty ČsOL Český Krumlov br. Michala Mojžíše. Bohužel vzhledem k trvajícím omezením se oslav jako v jiných letech nemohli zúčastnit představitelé Integrovaného záchranného systému, církve, kulturních a občanských organizací a ani zástupci velvyslanectví. Po krátké diskuzi se všichni přítomní odebrali na náměstí Svornosti, kde položili kytice u pamětní desky připomínající českokrumlovské rodáky sloužící u britského letectva a u pamětní desky připomínající 26. pěší divizi americké armády, která město v květnu 1945 osvobodila. Čestnou stráž u obou desek drželi v replikách historických stejnokrojů členové obnovené Schwarzenberské granátnické gardy, která střežila českokrumlovský zámek až do roku 1948.

Položením věnců na náměstí však oslavy dne osvobození pro zástupce ČsOL nekončily. V souladu s pokynem předsedy se vydali na různá místa v okrese, aby i u dalších pomníků připomenuli 75. výročí ukončení druhé světové války a uctili památku těch, kteří ve válce položili své životy. Okres Český Krumlov protínala demarkační linie, a tak jsou zde pomníky a pamětní desky připomínající americkou armádu v Českém Krumlově či sestřelené americké letce ve Skoronicích či Záluží, ale i Rudou armádu v Kaplici a Velešíně. Další věnce byly položeny ve Velešíně, Kamenném Újezdě a Netřebicích, kde jsou pohřbeny oběti nacistických transportů vězňů koncentračních táborů z ledna a května 1945. V části okresu, který byl za války součástí protektorátu, propuklo v prvních květnových dnech povstání českého národa proti okupantům, jehož oběti jsou vzpomenuy na pomnících v Přisečné, Rájově a Zlaté Koruně. A tak i přes epidemii koronaviru bylo na Českokrumlovsku připomenuto 75. výročí vítězství. ■

Kaplice

Netřebice

Skoronice

Piety v Krupce, Fojtovicích a na Praze 9

br. Jiří Vlasák
předseda jednoty

JEDNOTA ČsOL V PRAZE 9

Na pozvání Městského úřadu v Krupce byla dne 24. dubna 2020 uctěna památka 313 obětí transportu z Ossendorfu. Obětím transportu byl odhalen v roce 1948 pomník na Prokopce, který je každoročně místem konání vzpomínkové akce, které se účastní nejvyšší ústavní činitelé. Letos proběhla pieta komorně.

Na státní hranici ve Fojtovicích byla uctěna památka prvního rudoarmějce, který 8. května 1945 položil život na území ČSR při Pražské operaci Rudé armády. I zde byl vzdán Československou obcí legionářskou hold a položen věnec na znamení úcty.

Dne 5. května 2020 byla zástupci Jednoty ČsOL Praha 9 uctěna památka obětí Pražského povstání v Ďáblicích,

památka padlých polských vojáků při osvobození severovýchodních okrajů Prahy u památníku v Žernosecké ulici a uctěna památka popravených na Kobyliské střelnici. V Hloubětíně členové jednoty Praha 9 uctili u pomníku v Mochovské ulici památku obětí druhé světové války, kteří byli občany Městských částí Prahy 9.

ČsOL byla jedna z prvních, která uctila památku obětí druhé světové války a Pražského povstání na Praze 8 a 9. Na všech akcích byla znát pandemická opatření, ale i malý zájem o přípravu míst, která jsou spjata se 75. výročí ukončení války v Evropě. Nejlepší prostředí připravila Praha 14, pod kterou pomník v Mochovské ulici spadá. ■

Fojtovice

Prokopka

Mochovská

75. výročí osvobození v Tuchlovicích na Kladensku

text ses. Eva Armeanová, předsedkyně jednoty
foto br. Stanislav Pítr

JEDNOTA ČsOL V Kladně

Členové kladenské jednoty ČsOL společně s místostarostkou Obecního úřadu v Tuchlovicích Ivou Pencovou a členkou výboru pro rozvoj obce Veronikou Zelenkovou si 5. května 2020 připomněli památku všech, kteří se konce války nedožili, ať již padli v boji, či zemřeli v koncentračních táborech. Nejprve položili věnec a kytky u pomníku občanů Tuchlovic, kteří byli vězňeni v Terezíně a později zahynuli v koncentračních táborech Mauthausen a Osvětim.

Po ukončení pietního aktu následovalo čtení Veroniky Zelenkové, autentické zápisky z války. Vyslechli jsme osobní vzpomínku místního občana, který měl to štěstí, že se z koncentračního tábora vrátil. Popsal nesmírné útrapy a nelidské zacházení, které nejen tuchlovičtí vězni zažívali. Vyjádřil přání, aby jejich smrt nebyla nikdy zapomenuta.

Následoval další pietní akt u pomníku druhé světové války. Poté jsme se přemístili na místní hřbitov, kde se nachází hrob seržanta Rudé armády Ivana Pavloviče Bolotova. Na náhrobku je uvedeno „1926–1945“, zemřel tedy ve věku 19 let. Přišli jsme se poklonit také památce válečného veterána Ludvíka Darovce, dlouholetého člena Jednoty ČsOL v Kladně, který zemřel 25. května 2016. Poslední zastávkou byly Srby, kde

Srby

jste položili věnec u pomníku Obětem německého násilí, občanům Srb, kteří zahynuli v letech 1939–1945.

I přes omezení způsobená koronavirem jsme si důstojně připomněli ukončení druhé světové války v Tuchlovicích a Srbech. ■

Připomínky událostí konce války na Mladoboleslavsku

text br. Tomáš Pilvousek
předseda Jednoty ČsOL v Mladé Boleslavi
foto br. Jan Juřena a Jan Šedina

JEDNOTA ČsOL V MLADÉ BOLESLAVI

Pomník rudoarmějců v Mladé Boleslavi

V pátek 8. května 2020 jsme si připomněli výročí konce druhé světové války i revoluční události květnových dní hned u 20 pomníků a pietních míst v Mladé Boleslavi a okolí, a to s nezbytným respektem vůči platným opatřením.

V ranních hodinách jsme tradičně položili květiny u pomníků nacházejících se na Novém hřbitově v Mladé Boleslavi, jež jsou věnovány památce obětí heydrichiády, obětí z řad občanů města a padlým a zemřelým vojákům Rudé armády.

Následoval přesun do Máchovy ulice, dějiště bojů 5. května 1945 a stejně tak byla květina položena u pamětní desky u bývalé třetí brány automobilky, která připomíná jména dvou zabitých zaměstnanců

Na Celně

Škodovky v revolučních dnech. Na Starém hřbitově jsme navštívili hrob četnického strážmistra Karla Loudy, který padl při výkonu služby 13. května 1945. U pomníků v ulicích Na celně a Šafaříkově jsme vzdali hold téměř 150 obětem sovětského náletu na Mladou Boleslav 9. května 1945. Následoval další přesun, tentokrát na hlavní nádraží, kde je instalována

pamětní deska připomínající padlého zaměstnance drah Josefa Rudolfa ze dne 5. května 1945. Tradičním místem zastavení byl pomník připomínající okresního hejtmána JUDr. Františka Vicenu, který z obav před zatčením gestapem ukončil svůj život 29. listopadu 1941 skokem pod vlak.

Jedny z nejtěžších bojů v revolučních květnových dnech se odehrály v Debři nad Jizerou, které dodnes připomínají bílé kříže se jmény padlých bojovníků. Květiny a věnce byly položeny u křížů Václava Hofmana, Josefa Krupičky, Jindřicha Bubeníka, Františka Hozáka, Josefa Báznera a Františka Vantuly. Velice smutným zjištěním byla skutečnost, že byl, pravděpodobně v nedávné době, odstraněn kříž Rudolfa Havelky. Učinili jsme první kroky k nápravě.

Dalším zastavením byl pomník popraveným občanům Čisté nedaleko Bělé pod Bezdězem a nejzazší zastávkou bylo poničené pietní místo v Oboře u Doks, které připomíná výbuch nastrožené německé miny v polovině května 1945.

Nedaleko Bílé Hlíny jsme si připomněli poslední vojenské střetnutí sovětské výsadkové

U 3. brány

Pomník Františka Viceny

Bílá Hlína

Boseň

Obora u Doks

skupiny majora Chranovského s německou armádou dne 9. května 1945. Zde padl jeden ze členů paraskupiny vojín Fedor Solovjev. Jeho památku jsme si připomněli i v obci Boseň, kde je pochován společně s dalším spolupracovníkem výsadku Josefem Mikešem ze Zápuďova. V obci se také

nachází monumentální pískovcová socha odkazující na činnost partyzánské skupiny v okolí. Poslední zastávkou byl pomník v Horním Bousově na křižení cest u Horního Bousova a Přepeř, kde byli v květnu 1945 zmasakrováni občané zdejších obcí. Událostmi nás provedl badatel David Šolc. ■

Neveřejné pietní akty k 75. výročí osvobození v Radomyšli, Sedlici a Písku

text br. David Maňhal
foto Kateřina Brabcová,
František Jirsa

JEDNOTA ČsOL VE STRAKONICÍCH

Vzhledem k situaci ohledně epidemie koronaviru, kdy nebylo možné letošní oslavy půlkulatého 75. výročí osvobození oslavit veřejně, přistoupil i městyse Radomyšl, město Sedlice a město Písek k uspořádání neveřejných pietních aktů.

Ve čtvrtek 7. května v podvečer jsme přijali pozvání do městyse Radomyšl, kde pan starosta Ing. Luboš Peterka uspořádal neveřejné pietní akty. Pozváni byli zastupitelé městyse, zástupce SDH Radomyšl a zástupce ČsOL, jednoty Strakonice. Do Radomyšle jsme se vypravili v historických uniformách, br. David Maňhal (člen jednoty) v uniformě Čs. samostatné obrněné brigády z Velké Británie, Josef Brabec v uniformě americké 4. obrněné divize. Po přivítání panem starostou jsme uctili památku letce RAF Jana Matějky položením kytic a věnců u pamětní desky na jeho rodném domě. Následovalo uctění památky radomyšlských obětí druhé světové války, Františka Svitáka a JUDr. Jana Kopty, u pomníku obětem světových válek. David Maňhal pronesl projev, ve kterém zmínil historii americké 4. obrněné divize, která osvobodila Radomyšl dne 6. května 1945 i události spojené s osvobozením Radomyšle, neopomněl zmínit ani události revolučních květnových dnů

Radomyšl

roku 1945 na Strakonicku a Písecku. Závěrem poděkoval všem za účast a popřál mnoho zdraví a klidné přečkání nouzového stavu.

V pátek 8. května, na Den vítězství spojenců v Evropě, uspořádalo město Sedlice neveřejné pietní akty k uctění 75. výročí osvobození Sedlice a obětí druhé světové války.

Radomyšl

Chlaponice

Uctili jsme tak památku sedlických obětí války, amerických osvoboditelů i obětavých vlastenců zapojených do odboje, dále členů sedlického hasičského dobrovolného sboru, Josefa Mastíka a Václava Jírotky u jejich pamětních desek, i obětí druhé světové války u pomníku Obětem světových válek. Následovalo uctění památky americké armády, která osvobodila Sedlici dne 7. května 1945 před pamětní deskou na radnici. Kladení věnců nebylo doprovázeno hudbou ani proslov, jednalo se pouze o tichou vzpomínku. Za město Sedlice se zúčastnil a celý neveřejný pietní akt zorganizovali pan starosta Vladimír Klíma, paní místostarostka Kateřina Brabcová a za strakonickou jednotu ČsOL br. David Maňhal. Role nosiče věnců a čestné strážce se ujal Josef Brabec v uniformě 4. americké obrněné divize, která Sedlici v roce 1945 osvobodila. Věřím, že příští rok proběhnou oslavy 76. výročí

Písek

osvobození Sedlice s celým programem tak, jak byl letos naplánován.

Zrušeny letos byly i oslavy osvobození města Písku. Tyto oslavy každoročně pořádá klub Buddies of 4th Armored Division Písek ve spolupráci s městem Písek a dalšími organizacemi a jejich součástí jsou pietní akty u památníků a pamětních desek americké armády v Písku a okolí. V rámci projektu ČsOL k 75. výročí osvobození navštívil br. David Maňhal památník u Chlaponic, věnovaný setkání vojáků 4. obrněné divize 3. americké armády s občany města Písku a okolních obcí a položil zde za jednotu ČsOL Strakonice květinové dary. Doprovázela jej Josef Brabec v uniformě 25. jízdní průzkumné eskadrony 4. obrněné divize 3. armády Spojených států, který zajistil čestnou stráž. Květinové dary položil br. David Maňhal za doprovodu čestné strážce i u památníku 4. obrněné divize v Písku Na Štychu. ■

Vzpomínka u Památníku posledního výstřelu u Znojma

text Zuzana Skypalová, Milan Vystrčil
foto Milan Vystrčil

JEDNOTA ČsOL VE VALTICÍCH

Ještě na začátku roku si nikdo nepředstavoval, co se za pár dní, měsíců stane se zemí v Evropě i mimo ni, co se pro mnohé stane černou mýrou, jaká opatření nás v souvislosti s koronavirem čekají. Mnozí tak plánovali různé akce, pietní akce a především akce k 75. výročí ukončení druhé světové války. Ale osud tomu chtěl jinak. V době karantény jsme všichni dostali nové příležitosti. Zrušily se i velké oslavy ke květnovému významnému výročí, ovšem řada z nás si 8. květen 1945 připomněla důstojně a bez veřejnosti.

Nejinak tomu bylo i u člena Jednoty ČsOL Valtice pana Milana Vystrčila, který od roku 2015 jezdí koncem dubna zkulturnit místo Památníku posledního výstřelu stojícího hned u hlavní silnice E59 vedoucí do Znojma, aby tam mohl položit květiny a uctít tak památku konce druhé světové války. Pomník byl slavnostně odhalen 8. května 1970 a na jeho desce je psáno, že v ty místa zazněly poslední výstřely Rudé armády při osvobozování Znojemska.

Pietní vzpomínka se uskutečnila dne 7. května 2020 za přítomnosti členky Českého svazu bojovníků za svobodu paní Vratislavy Skřivánkové a člena Jednoty ČsOL Valtice pana Milana Vystrčila. ■

75. VÝROČÍ OSVOBOZENÍ

Vlivem pandemie COVID-19 byla zrušena řada vzpomínkových akcí, kterými mělo být připomenuto letošní významné výročí osvobození Československa od nacistické okupace a výročí konce druhé světové války. Československá obec legionářská proto vyzvala své členy i širokou veřejnost, aby nenechali památná místa druhého odboje a lidského utrpení prázdná, a aby osobně navštívili památná místa spojená s oběťmi našich vlastenců a poklonili se jejich památce. Pro tuto akci byla na webových stránkách ČsOL připravena interaktivní mapa, do které byla vkládána označení míst, kde se uvedené jednoty rozhodly uctít památku padlých položením květinového daru. Celkově se tak v mapě objevilo 359 míst. Děkujeme všem zapojeným a přinášíme výběr z velkého množství zaslanych fotografií.

Dolní Suchá

Bechyně

Benešov

Benešov

Veselí nad Lužnicí

Vrábče

Brno

Břeclav

Žinkov

Hroznařín

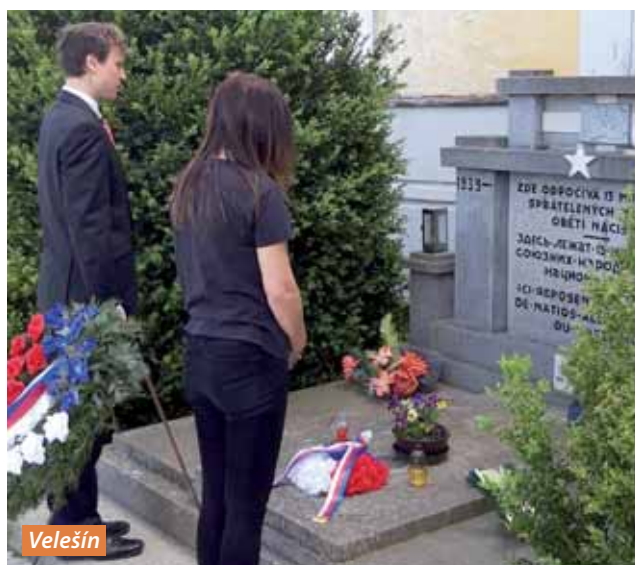
Děčín

Jihlava

Lnáře

Velešín

Haviřov

Kojetín

Žitovice

Hostěradice

Jiřice u Miroslavi

Jindřichův Hradec

Tuchlovice

Hradec Králové

Srby

Hořice

Kolín

Jindřichův Hradec

Kolín

Jičín

Záluží

Kroměříž

Hradec nad Moravicí

Dětřichov

Opava

Moravská Třebová

Svitavy

Lipník nad Bečvou

Olomouc

Zlatá Koruna, Rájov

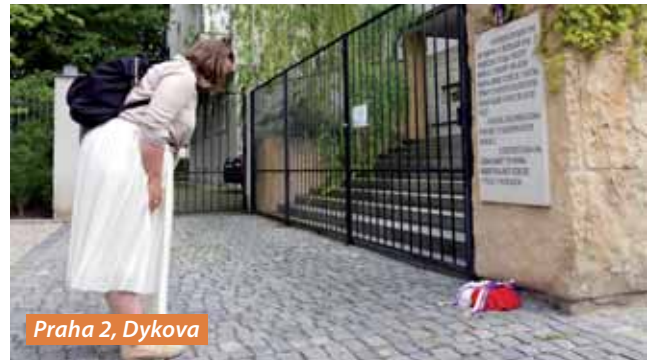
Olomouc

Příbram

Slivice

PODĚKOVÁNÍ

Všem sestřím a bratrům ČsOL náleží poděkování za to, jak skvěle zvládli vše, co před nás postavil vývoj posledních měsíců. Zvláště pak za disciplinované a důstojné připomenutí 75. výročí vítězství v druhé světové válce v Evropě. Stránky tohoto čísla Legionářského směru jsou dokladem, jak organizovaně, s rozvahou a srozumitelně vystupuje Československá obec legionářská na veřejnosti a že ze svého poslání a programu neslevuje navzdory okolnostem. Naše organizace je zárukou kontinuity odkazu boje za svobodu a demokracii, čím větší si získala všeobecnou vážnost, tím odpovědnější musí být náš postoj. I proto vydal předseda ČsOL br. Pavel Budinský dne 11. května 2020 prohlášení, které je níže uvedeno, neboť považoval za důležité se jasně vymezit proti neakceptovatelným výrokům a činům, které se odehráli před samotným výročím, i v průběhu vzpomínkových dní.

Vážení váleční veteráni druhé světové války, vážení členové Československé obce legionářské, sestry a bratři,

dovolte mi, abych vám poděkoval za to, jak disciplinovaně a důstojně jste přistoupili k připomínce 75. výročí vítězství v druhé světové válce v aktuální situaci, která nedovolila uspořádat náležitě slavnosti osvobození nejen u nás, ale na celém světě. V uplynulých dnech se konala řada pietních vzpomínek, které, ač komorní, uctily čestně památku padlých. Děkuji všem, kteří svým dětem a vnoučatům vyprávěli a vypráví o hrdinství a obětech, které si vyžádal boj s odpornou nacistickou ideologií a jež bylo třeba ke konečné porážce německé armády a jejích přísluhovačů. Nastupující generace budou jednou těmi, jež převezmou odkaz boje za svobodu, náleží jim proto naše plná pozornost a snaha předat co nejvíce.

Je mi velice líto, že současný stav věcí nedovoluje příslušníkům československých zahraničních jednotek a účastníkům domácího odboje sdělit na veřejných setkáních a prostřednictvím médií svou zkušenost a svůj osobní pohled v míře, na kterou jsme byli zvyklí, v míře, která se jasně ukazuje jako nenahraditelná.

Obávám se, že jsme v poslední době byli svědky toho, jak by oslavy vítězství v druhé světové válce mohly v budoucnu vypadat, až tu nebudou ti, kteří za války nasazovali své zdraví a životy. Více než kdy jindy se k problematice druhé světové války vyjadřovali samozvaní mluvčí té či jiné strany – snad právě s vědomím nucené neúčasti veteránů druhé světové války na veřejnosti – jsme četli a poslouchali jejich rádoby odborná prohlášení, do úmoru znovu zaznívaly dávno vyvrácené lži, pomluvy a nepřesnosti. Váleční veteráni se vyjádřit nemohou, hlas odborníků byl mnohdy umenšován, ba znevažován. Současná nejednotnost v hodnocení druhé světové války, v níž se zrcadlí nejednotnost společnosti a politických vztahů nejen u nás, ale i ve světě, je v příkrém rozporu s jednotou, s jakou postupovala protihitlerovská koalice. Z její dohody vzešel i faktický stav věcí, kdy byla větší část území předválečného Československa osvobozena Rudou armádou. Vnášet do této skutečnosti některé následující historické události a hodnotit jimi osvobození Československa je nejen anachronismem, ale i neomluvitelnou nespravedlností vůči všem, kteří se zasloužili o naše osvobození.

Jako nejnebezpečnější se však jeví prohlášení a činy, které do veřejného prostoru vnesly dojem, že úctu k osvoboditelům je možno dělit a přidělovat výběrově. Dokonce jsme se

setkali s přesvědčováním o tom, že okázalá neúcta může přinést nějakou pozitivní hodnotu. Mnohé z toho, co se událo, dotklo se řady členů Československé obce legionářské, mne osobně, ale zvláště pak veteránů druhé světové války. Právě jejich ohlasy mě vedly k tomuto prohlášení, jež si dovoluji uzavřít následujícími řádky.

Za svobodu Československa položili své životy stejně bezpodmínečně příslušníci spojeneckých armád při osvobození našeho území, jako sotva odrostlí američtí mladíci na plážích Normandie i sovětsí vojáci v boji o tu nejzaprdejší vísku východní Evropy. Nelze dělat žádného rozdílu mezi oběťmi. Pamatujme, že nad nacismem, jenž dělal rozdíly mezi hodnotou lidského života a hlásal bezcennost jím vybraných jedinců, zvítězila v květnu 1945 nejryzejší idea lidství, podle níž je lidský život hodnotou absolutní. Pokud bychom připustili úvahy o tom, že budeme srovnávat oběti z řad sovětské, americké, rumunské, polské či britské armády, obětí povstálce nebo partyzána, obětí koncentračních táborů vězněné z rasových či politických důvodů, pak kazíme své vítězství a protivíme se tomu, za co jsme bojovali, aby život každého člověka měl absolutní, tedy nevyčíslitelnou hodnotu.

Každému vojákovi, který bojoval proti nacismu, jsme povinni prokazovat stejnou úctu a poděkování. To je mez, pod kterou se žádný člověk nesmí snížit.

MUDr. Pavel Budinský, Ph.D., MBA
předseda Československé obce legionářské

Duchovní a věřící Církve československé husitské v protinacistickém odboji

text Martin Jindra

foto archiv autora, archiv J. Čvančary, ABS

Seriál příběhů o věřících Církve československé husitské, kteří se různými formami zapojili do protinacistického odboje, vychází z monografie historika Martina Jindry „Sáhnout si do ran tohoto světa. Perzekuce a rezistence Církve československé (husitské) v letech 1938–1945“, která vyšla na sklonku roku 2017.

Církev československá husitská byla druhou nejpočetnější církví v Protektorátu Čechy a Morava. Na konci roku 1938 se k ní hlásilo přes 730 000 členů. Dalších přibližně 45 000 věřících zůstalo na odtrženém území Těšínska, tzv. Sudetské župy, Podkarpatské Rusi a na Slovensku, kde byla činnost církve 5. dubna 1939 zakázána. V dubnu 1940 muselo vedení církve

na mocenský zásah přistoupit ke změně názvu na „českomoravská“. Církevní autonomie byla protektorátní správou významně zasažena též po úmrtí východočeského biskupa Stanislava Korduleho a patriarchy ThDr. Gustava Adolfa Procházky, jejichž nástupce si církev nemohla svobodně zvolit. Církev, okupanty vnímaná jako vycházející z husitství a tudíž nepřítel přátelská vůči němectví, patřila co do počtu perzekvovaných a vězňů k nejpostiženějším církevním společenstvím národa. Do protinacistického odboje se různými formami zapojilo 130 duchovních, což představuje 39% všech duchovních, kteří v letech 1938–1945 působili ve farní správě. Mezi její aktivní věřící patřil například Jan Opletal, rodina Moravcova vytvářející domácí zázemí parašutistům včetně Gabčíka s Kubišem v Praze nebo stále pozapomenutý hrdina Pražského povstání plk. generálního štábu František Vejmelka.

S přerodem a „vzkříšením“ Německa ve třicátých letech 20. století se v něm musel státu podrobit každý jiný zájem a ustoupit každé jiné „právo“, ať již dané historickým vývojem, nebo zdůvodňované filozoficky či nábožensky. Skončila rovnost lidí a občanských práv ve starém smyslu. Padlo přikázání

lásky ke všem, přestala existovat povinnost respektovat cizí rasu mimo rasu germánskou, jejíž čistota byla zárukou štěstí a splnění poslání Německa. Jednotlivec musel ve všech oblastech života ustoupit zájmu celku, kterým byl národní socialismus; demokracie se stala poblouzněním, které nepřináší dobré ovoce ani v Říši, ani ve zbytku světa. Nová doba zřetelněji postavila křesťany před úkol vyjasnit si, nakolik jsou duchovně a lidsky zralí, vnímaví vůči národu a občansky odpovědní. Křesťané měli jedinečnou možnost ukázat, že jsou bratry všech lidí.

Alois Moravec

lásky ke všem, přestala existovat povinnost respektovat cizí rasu mimo rasu germánskou, jejíž čistota byla zárukou štěstí a splnění poslání Německa. Jednotlivec musel ve všech oblastech života ustoupit zájmu celku, kterým byl národní socialismus; demokracie se stala poblouzněním, které nepřináší dobré ovoce ani v Říši, ani ve zbytku světa. Nová doba zřetelněji postavila křesťany před úkol vyjasnit si, nakolik jsou duchovně a lidsky zralí, vnímaví vůči národu a občansky odpovědní. Křesťané měli jedinečnou možnost ukázat, že jsou bratry všech lidí.

NEPOSTRADATELNÁ RODINA MORAVCOVÝCH A ÚTOK NA REINHARDA HEYDRICHA

Ve středu 27. května 1942 byla v Praze-Libni po dlouhých přípravách dvojicí československých výsadkářů Josefem Gabčíkem a Janem Kubišem realizována vojenská operace Anthropoid, při které byl smrtelně zraněn zastupující říšský protektor Reinhard Heydrich. V Protektorátu Čechy a Morava byl okamžitě vyhlášen civilní výjimečný stav, obnoveno bylo stanné právo. Ve snaze vypátrat co nejrychleji útočníky a zastrážit obyvatelstvo byla zavedena celá řada dalších represivních opatření. Pod vedením Heinze Pannwitzze vznikla zvláštní vyšetřovací komise, která měla k dispozici dvanáct set říšských úředníků, příslušníků gestapa a policejních specialistů. Naplno se rozjela propagandistická kampaň, do které se zapojila i protektorátní vláda. A v této stísněné atmosféře doposud nevidané surovosti a strachu nabídly rodiny podporovatelů a dosavadních ubytovatelů parašutistů životy své i svých blízkých.

Marie Moravcová

Cedulka na pravoslavném chrámu sv. Cyrila a Metoděje.
(archiv M. Jindry)

Pravoslavní představitelé na lavici obžalovaných, zleva J. Sonnevend, A. V. Číkl, V. Petřek a biskup Gorazd. (zdroj ABS)

Vlastimil Moravec (fotky Moravcových archiv J. Čvančary)

Nepostradatelnou a vůdčí postavou mezi nejbližšími podporovateli a ubytovateli „pražských parašutistů“ byl sokolský činovník, řídicí učitel Jan Zelenka-Hajský. Právě na učiteli Zelenkovi a pravoslavném kaplanovi Vladimíru Petřkovi ležela hlavní tíha při zajišťování potravin a dalších věcí denní potřeby po přesunu parašutistů do krypty pravoslavného chrámu sv. Cyrila a Metoděje v Resslově ulici v Praze. Nezdolnými a zapálenými pomocníky se jim stali – stejně jako před realizací atentátu – manželé Alois a Marie Moravcovi a jejich syn Vlastimil zvaný Aťa.

Vrchní inspektor Československých státních drah Alois Moravec byl v té době zastupujícím členem rady starších pražské žižkovské náboženské obce Církve československé husitské, jeho manželka Marie patřila v téže farnosti k zakládajícím členkám sociálního odboru. S církví žila celá rodina, která za svou příkladnou pomoc parašutistům obětovala život. Marie Moravcová, rozená Krčilová, kterou parašutisté oslovovali „teto“, či dokonce „mámo“, se do jejich životů ještě před zatčením zapala osobní obětavostí, neohrožeností a nezměnou statečností. Byt Moravcových v Biskupcově ulici 1745/7 v Praze na Žižkově se stal stěžejním opěrným bodem pro připravované vojenské akce včetně operace Anthropoid. Parašutisté zde nacházeli téměř rodinné prostředí a dokonalé zázemí. „Teta“ Moravcová v síti jejich nejbližších podporovatelů zastávala role kurýrní spojky, ubytovatelky, hospodyně a v neposlední řadě též kuchařky a neúnavné obstaravatelky potřebných zásob, které po přesunu parašutistů do chrámového podzemí osobně dopravovala a předávala Vladimíru Petřkovi. Během zatýkání v noci z 16. na 17. června 1942 využila nestřeženého okamžiku a v mezí chvíli raději volila dobrovolnou smrt, která se tak stala posledním statečným činem jejího nesmazatelného života.

Verzeichnis von 9 am 24.10.1942 im Mauthausen verhafteten Personen			
2338/43	Bautz Zindrich	30.1.1891 Prag	17.58 Uhr.
2343/43	Bautnová Josefa	6.1.1892 "	8.46 "
2339/43	Hacková Vlasta	16.1.1919 "	11.56 "
2336/43	Lehnický Leopold	19.1.1919 Krotowitz	13.48 "
2342/43	Moravec Alois	23.3.1887 Mauthausen	15.08 "
2337/43	Moravec Vlastimil	17.3.1921 Čerčany	15.10 "
2341/43	Novotný Jan	6.4.1912 Koksava	13.44 "
2335/43	Pileček Hilf	16.10.1921 Prag	16.44 "
2340/43	Uvalos František	14.3.1902 Píseňice	17.32 "

Alois Moravec byl popraven pouhé dvě minuty před svým synem Vlastimilem. (zdroj ABS)

Alois Moravec byl celoživotní vlastenec a věřící křesťan. Ve dvacátých letech byl osloven reformním úsilím formující se Církve československé husitské, do které přestoupil s celou svou rodinou. Když se Moravcovým narodil v roce 1921 syn Vlastimil, pracoval jeho otec v Čerčanech. Mladá církev tam tehdy ještě neměla svůj sbor, proto byl novorozenec Vlastimil pokřtěn v místní kašně na náměstí. Alois Moravec obstarával pro vojáky z výsadkových operací ubytovatele a podporovatele v řadách drážních zaměstnanců. Po Čurdově zradě byl 17. června 1942 společně se synem Vlastimilem zatčen. S ostatními nejbližšími podporovateli parašutistů byl po vyšetřování deportován do Malé pevnosti Terezín, kde se všemožně snažil fyzicky i duševně podírat jednadvacetiletého Aťu. Po odsouzení k trestu smrti byl pouhé dvě minuty před svým synem Vlastimilem v Mauthausenu 24. října 1942 popraven.

Syn Vlastimil zvaný Aťa patřil k nejbližším pražským podporovatelům parašutistů, kteří zde v rámci výsadkových operací plnili své vojenské úkoly. Aťa pro ně obstarával kurýrní spojení, osobně se účastnil i několika akcí: např. operace Canonbury či pokusu vyzvednout operační materiál z místa seskoku skupin Bivouac, Bioscop a Steel u dvora Požary poblíž Křivokláta. Zatčen byl 17. června 1942. Po těžko představitelném brutálním výslechu se pravděpodobně od něho vyšetřovatelé dozvěděli o úkrytu sedmi vojáků v pravoslavném chrámu. Útrap nebyl ušetřen ani po transportu do Malé pevnosti Terezín. Popraven byl 24. října 1942 v 15.10 hod. v Mauthausenu. Druhý syn Moravcových Miroslav v prosinci 1939 opustil protektorát. V únoru 1940 se dostal k československému vojsku v Agde a byl přidělen k letecké skupině. Záhy byl již v hodnosti svobodníka přemístěn do střediska československého letectva v Bordeaux. Francouzskou půdu opustil 20. června 1940. U RAF působil od 30. července 1940. Postupně se dostal až k 310. čs. stíhací peruti. Dosáhl hodnosti F/Sgt – rotný. Den po spojenecké invazi do Normandie zahynul při přistávání, když jeho stroj začal ztrácet rychlost a šel tzv. do vývrtky. Je pochován na hřbitově v Chichesteru v hrabství West Sussex na jihu Anglie (č. sekce 159, 5. řada).

Moravcovi ctíli základní lidské hodnoty, které nemají pouze dočasnou platnost. Neuzavřeli se do svého „malého“ světa, nezůstali lhostejní k tomu, co se kolem nich dělo, ale aktivně nabídli sami sebe. Naplněním svého lidství, tak přispěli ke změně netečného světa. Z lidí obětovaných se stali lidmi obětujícími se. Svoboda jejich oběti postavená proti totalitní moci je tak pro nás stále inspirací a výzvou. ■

PŘÍBĚH LARISCHOVY VILY POKRAČUJE

text br. František Bobek, vedoucí projektu Zámeček
foto Tomáš Kubelka, br. František Bobek

V minulých vydáních Legionářského směru jsme se seznámili s historií Larischovy vily ve čtyřech dílech, které zpracovala Šárka Kuchtová z ČRo Pardubice. V tomto čísle nabízím pohled do současnosti a také do budoucnosti této nově zřízené národní kulturní památky ve vlastnictví Československé obce legionářské. Její revitalizaci obec uskutečňuje s podporou Ministerstva kultury ČR, Pardubického kraje a Statutárního města Pardubice, ve spolupráci se Spolkem Zámeček.

CO BYLO NA POČÁTKU

Když se Československá obec legionářská stala v roce 2015 majitelem Zámečku v Pardubičkách – Larischovy vily (dále Zámeček), měla jasno o perspektivě tohoto historicky cenného,

ale naprosto zdevastovaného skvostu. Chystala se revitalizovat Zámeček a vytvořit zde muzeum heydrichiády a muzeum domácího a zahraničního odboje. V přílehlém lesoparku jsme plánovali vybudovat obdobu výcvikového střediska československých parašutistů, kde budou probíhat branné závody celostátních projektů pro mládež Battlefield a Legie. Každoročně jsme plánovali Zámeček zapojit do projektu Oheň(bez)naděje a připravit památník ležáckým dětem. Ty byly právě v prostorách Zámečku v roce 1942 odebrány matkám a odvezeny vstříc neznámému a (jak dnes víme) tragickému osudu. Jejich rodiče byli bezprostředně poté zavražděni na nedalekém popravišti. Právě tyto naše plány a projekty byly důležité již během jednání s vedením společnosti FOXCONN o případné koupi Zámečku v roce 2014. Vzhledem k tomu, že jsme přesvědčili zástupce společnosti o kvalitě našich záměrů, rozhodlo se vedení společnosti odstoupit od prodeje za tržní cenu a prodalo nám Zámeček i s přílehlým lesoparkem za symbolickou hodnotu 1 koruny.

JAK TO VIDÍME DNES

Můžeme s čistým svědomím konstatovat, že naše počáteční sliby ve stanovených termínech plníme. Zámeček a zejména jeho romantická zahrada jsou naplněny aktivitami mládeže i během pokračující revitalizace. Každoročně zde probíhají

branné závody Battlefield a Legie, projektu Oheň(bez)naděje je věnován vždy celý den. Každoročně se účastníme projektu Dny evropského dědictví. O tento projekt je mezi obyvateli Pardubic, Pardubického kraje i celé České republiky obrovský zájem. Proto jsme se rozhodli, že letos v září rozšíříme jeho časovou náplň na oba dva víkendové dny 12.–13. září, už i proto, že téma letošních dnů „Památky a vzdělávání“ zcela přesně souzní s naší ambicí. Těsně po uzávěrce tohoto čísla proběhne další, již 10. ročník projektu Oheň(bez)naděje. V září potom bude následovat zmíněný projekt Dny evropského dědictví. Z obou podniků přineseme podrobnou informaci v dalším čísle Legionářského směru.

PLÁNY NA VYTVOŘENÍ JEDNOTLIVÝCH EXPOZIC JSME ZPŘESNILI

V souladu se studií z roku 2017 připravujeme expozici „Historie Zámečku“, kde interiér bude navrácen do honosné podoby k účelům prezentace architektury a historie vily z období jejího vzniku a první republiky.

Expozici domácího odboje bude reprezentovat odbojová organizace Obrana národa, historie jejího vývoje a spojitost se zahraničním odbojem.

Expozice zahraničního odboje bude věnována paradesantní skupině SILVER A a dalším paradesantním skupinám. Součástí bude i prezentace nově budovaného 43. výsadkového pluku v Chrudimi, jehož budoucí příslušníci se ještě v barvách 43. výsadkového praporu vždy hrdě hlásili k odkazu svých předchůdců z období druhé světové války.

V suterénu vybudujeme expozici osady Ležáků, jejich obyvatel a ležáckých dětí, součástí bude i pietní místo.

Venkovní expozice v lesoparku bude mít za úkol zábavnou sportovní formou prezentovat způsoby výcviku našich parašutistů v kurzech SOE a SIS. Budeme zde realizovat výukové programy pro školy, branné jednorázové i dlouhodobé soutěže

apod. Nedílnou součástí se stanou repliky výcvikových zařízení a informační tabule o reálném výcviku i životě parašutistů.

Součástí Zámečku budou i další zajímavé subjekty, jako například Escape room (úniková místnost) – jedná se o několik navazujících místností ve sklepení Zámečku, kde bude mít skupina účastníků za úkol nalézt východ v časovém limitu, přičemž legendy mohou podle požadavku skupiny navazovat na různá témata spojená se Zámečkem (například stavba Zámečku, parforsní hony či tragické události roku 1942). V prvním nadzemním podlaží bude zpřístupněna volná replika kavárny Veselka z 30. let minulého století.

JAK ŠEL ČAS...

Zámeček získala ČsOL v roce 2015 ve velmi havarijním stavu, nejhůře byla postižena celá věž. V letech 2015–2016 proběhly

v budovách základní sanační práce za finančního přispění Pardubického kraje a částečně za přispění brigádníků z ČsOL a ze spolku Zámeček. V letech 2017 a 2018 probíhaly především sanační práce ve věži, projekční a projektové práce a byla zahájena výstavba repliky střechy věže. V roce 2019 byla zahájena etapa zprovoznění suterénu s pietou a etapa zprovoznění věže, vše za finančního přispění Ministerstva kultury ČR, Pardubického kraje a Statutárního města Pardubice. Po dokončení nových stropů, náhradou za propadlé, byly přímé práce na odstranění havárie věže dokončeny a etapa odstranění havarijního stavu věže je považována za ukončenou. Další práce na věži jsou již součástí projektu celkové revitalizace objektu.

Východím dokumentem pro revitalizaci celého objektu je schválená ověřovací a zadávací studie z března 2017. Na základě studie byla vypracována projektová dokumentace a vydáno stavební povolení, které nabylo právní moci v říjnu 2018. Následně byly zahájeny práce ve sklepě, které spočívaly v otlučení omítek a sanaci zdiva, přeložkám a opravě technického zázemí, sítí a úpravě pietního prostoru v suterénu.

Současně byla v roce 2019 vypracována prováděcí dokumentace a zpřesněny položkové výměry a výkazy prací pro účely výběrových řízení dodavatelů. V závěru roku byly provedeny práce na etapě zprovoznění věže spočívající v zasíťování objektu rozvody silnoproudu a slaboproudu, rozvodů topení a vody, včetně kanalizace a vnitřních svodů dešťové vody. Zároveň byly zahájeny repase a repliky truhlářských prvků v návaznosti na provádění vnitřních omítek.

V současné době jsou již realizovány dokončovací práce na dalších částech etapy zprovoznění věže tak, aby k smutnému výročí vyhlazení osady Ležáky mohla být věž slavnostně uvedena do provozu za přítomnosti vedení Ministerstva kultury ČR, Pardubického kraje a Statutárního města Pardubice.

V minulých letech navštívili Zámeček jak představitelé města a kraje, tak postupně i ministři kultury, ministryně financí, ministryně pro místní rozvoj, společně s předsedou vlády. Dále v rámci kulturních styků Zámeček navštívil velvyslanec SRN, vedení Památníku Lidice a celá řada oficiálních i neoficiálních zástupců spolků a organizací.

V minulém období vyhlášený nouzový stav nenarušil výrazným způsobem průběh prací a plnění termínů, stavební práce probíhaly nepřetržitě za dodržení stanovených ochranných podmínek. Následující, ale samostatnou etapou v letošním roce 2020 bude zahájení prací na opravách střech hlavní budovy.

FINANCOVÁNÍ STAVBY

Dne 30. července 2019 bylo podepsáno čtyřstranné memorandum (Ministerstvo kultury ČR, Pardubický kraj, Statutární město Pardubice a ČsOL) k záchraně a obnově Larischovy vily. V listopadu 2019 byl nařízením vlády č. 289 ze dne 30. října 2019 Zámeček v Pardubičkách – Larischova vila prohlášen Národní kulturní památkou. Celkové předpokládané náklady revitalizace činí 123 mil. Kč, z toho 98 mil. Kč podle vyměřovacích výměrů (stavební povolení) a 25 mil. Kč na venkovní a vnitřní expozice (kvalifikovaný odhad – projektová dokumentace se dopracovává).

Stávající zdroje financování jsou na základě podepsaného memoranda následující – Pardubický kraj 15 mil. Kč do roku 2021, Statutární město Pardubice 15 mil. Kč do roku 2021, Ministerstvo kultury ČR dle možností, celkově z memoranda vyplývá možnost získat 45 mil. Kč. Tyto částky jsou postupně plněny a dorovnávány spoluúčastí ČsOL. Během výjezdního zasedání vlády a návštěvy pana premiéra v Larischově vile v roce 2018, bylo nad rámec memoranda přislíbeno 40 mil. Kč ze státního rozpočtu na rok 2021. Přítomna prohlášení premiéra byla paní ministryně financí a paní ministryně pro místní rozvoj. Další finanční prostředky ve výši cca 38 mil. Kč prozatím nejsou pokryty.

ZÁVĚREM

Československá obec legionářská pokračuje v revitalizaci Larischovy vily podle harmonogramu. Z hlediska projektové dokumentace je připravena v revitalizaci nadále pokračovat. Co se týká zdrojů, prostředky na letošní rok máme předběžně zabezpečeny (z Ministerstva kultury ČR, Pardubického kraje a Statutárního města Pardubice). K dnešnímu dni není zřejmé, jaké prostředky budeme mít na rok 2021, protože prozatím není vyjasněna podpora ze státního rozpočtu.

Vážené sestry, vážení bratři, na konec bych rád konstatoval, že Československá obec legionářská získala v roce 2015 nemovitost, která má obrovský potenciál. To prokázala mj. skutečnost, že Zámeček Pardubičky – Larischova vila byl vládou prohlášen za národní kulturní památku společně s Kostelem sv. Cyrila a Metoděje v Resslově ulici v Praze, Hlávkovou studentskou kolejí v Praze, Budovou Československého rozhlasu v Praze, Hrobem Jana Palacha v Praze, Hrobkou T. G. Masaryka v Lánech a Hrobem Jana Zajíce na hřbitově ve Vítkově. V preambuli příslušného nařízení vlády č. 289 ze dne 30. října 2019 stojí, že se jedná o kulturní památky symbolizující úsilí a boj za svobodu a demokracii na území České republiky. Toto krédo zcela konvenuje s posláním naší Obce legionářské, budme na náš společný majetek hrdí. ■

Upomínky na můj vojenský život

Michal Rak

Iv době pandemie jsme pokračovali v přípravě publikací, abychom rozšířili naši stále oblíbenější Edici pamětí Československé obce legionářské. V pořadí 11. titulem jsou *Upomínky na můj vojenský život* legionáře Karla Prášila. Tento rodák z Rokycan vstoupil do války jako zdravotník pěšího pluku č. 98 a v září 1915 padl u Lucku do ruského zajetí. Přes Dárnici se dostal do zajateckého tábora Tockoje, který proslul otřesnými podmínkami, ve kterých museli zajatci žít. Téměř polovina z nich nepřežila zimu 1915/1916 nebo podlehla na nekontrolovatelně šířící se nemoci. Až zásah z nejvyšších míst sjednal nápravu. Také Karel Prášil onemocněl, ale díky silné vůli se uzdravil a v létě 1916 tak mohl vstoupit do řad čs. vojska. Jako příslušník 2. čs. pluku se účastnil rozvedek v Pinských bažinách, slavné bitvy u Zborova a během tarnopolského ústupu skončil zcela vyčerpaný v nemocnici. Poté se přes 1. čs. záložní pluk, se kterým bojoval u Bachmače a v bojích proti bolševikům, dostal k armádní intendantci, s níž spojil zbytek své profesní kariéry. Do výslužby odešel v druhé polovině 50. let v hodnosti plukovníka.

č. 361. Tento vagon byl také na odstavné koleji nedaleko nádražní budovy a určen byl pro trvalejší ubytování. Kromě nás tu byl v jednom oddíle náš důstojník – stavitel se svým pomocníkem. Vykonávali tu přechodně nějaké stavitelské práce. V dalším oddíle byl český učitel s manželkou a asi pětiletou dcerou. Za nimi bydlel major našeho vojska – Rus, jehož navštěvovala snoubenka – Ruska, zdravotní sestra z naší nemocnice v Čeljabinsku.

Konečně tu bydleli dva mladí ruští důstojníci. Od 25. září jsme zjišťovali, které nákladní vlaky přijely ve dne nebo v noci od Samary a v kterých vagonech je evakuovaný materiál. Prohlíželi jsme tento materiál, a který byl pro nás vhodný, poslali jsme do našich skladů. Chození přes kolejiště po celý den nás příliš unavovalo. 28. září večer byla v Národním domě sokolská akademie. Programem jsem nebyl nadšen, ale udělal jsem si tu užitečnou známost s Mášou, dívkou polské národnosti. Pověděla mi, že pracuje na nádraží v evidenci vagonů a slíbila mi spolupráci. Ta spočívala v tom, že jsem každé ráno přišel do jejich kanceláře, v níž sedělo několik dívek, a každá měla pro mne připravený lístek, na němž byla

vyznačena čísla vagonů, které mne mohly zajímat, s označením čísla koleje, popřípadě i jinými poznámkami. To nám uspořilo mnoho času i běhání po kolejišti. Proto jsem při jednání s dívkami nešetřil úsměvy a nějakým tím vtípem nebo lichotkou.“

Válečné paměti Karla Prášila zůstaly nedokončené krátce před odjezdem do vlasti. Díky jeho pozorovacímu talentu, hlubokému zájmu o své okolí a vypravěčskému nadání by jistě přinesly mnoho nových sdělení a postřehů z legionářské pouťi světovými oceány se zastávkami v exotických destinacích. Navzdory tomu jeho *Upomínky* tvoří velice cenný a zajímavý příspěvek do stále se rozrůstající legionářské literatury. ■

Iluzorní spojení

Michal Rak

Ve stejné době vyšla také kniha italského historika Lamberta Ferrantiho *Iluzorní spojení*, které startuje nově se rodící Edici knihovna Československé obce legionářské. Publikace s podtitulem *Role Itálie v procesu formování Československa* přináší českému čtenáři unikátní italský pohled na roli Itálie v první světové válce, při formování čs. legie v Itálii i na vznik samostatného ČSR. Čtenář tak získá informace o vývoji Italského království v období na přelomu 19. a 20. století, proč se přimklo dohodu ke svým odvěkým rivalům na severu, aby nakonec do války vstoupilo proti nim. A jak složitě akceptovalo fakt, že po skončení konfliktu dojde k rozbití Rakouska-Uherska a ke vzniku nových národních států. K nim se poté nestavělo stejně. Zatímco v budoucí Jugoslávii vidělo potencionálního silného protivníka, v možném státě Čechů a Slováků příležitost

k rozšíření svých zájmů do střední Evropy. Proto, po počátečním dlouhém váhání, na počátku roku 1918 rychle podpořilo vznik čs. legie v Itálii, která ještě zasáhla do bojů na frontě. Následně jí rozšířilo o muže zajaté v poslední ofenzivě, vybavilo velkým množstvím ukořistěného i vlastního vojenského materiálu a urychleně přepravilo do Československa, kde se tito vojáci stali nejdůležitější silou při hájení hranice nové republiky. Podcenilo však „slovanskou vzájemnost“ a rostoucí vliv Francie, což nakonec vedlo k odcizení obou států a ke stažení italské mise domů. Bez fanfár a slávy.

Jak již bylo zmíněno, na všechny tyto události je v knize Lamberta Ferrantiho nahlíženo přísně italským pohledem, který českým čtenářům přináší zajímavé, mnohdy až překvapivé informace. A chování mladého Československa tak někdy nevyznívá zcela pozitivně. Avšak právě pro tento pohled z venku je kniha velmi přínosná a určitě stojí za přečtení.

Obě představované knihy jsou k dostání v běžných knihkupectvích a budou dostupné na Legiovlaku a v Muzeu československých legií v Sokolské 33, Praha 2. ■

Jednota Československé obce legionářské v Mladé Boleslavi a Rota Nazdar, z. s.
si vás dovolují srdečně pozvat k připomínce
100. výročí unifikace čs. branné moci z roku 1920

HRANIČÁŘI z Krkonoš 1920-2020

Poučná zastavení o historii
československé armády v Krkonoších

DÍVČÍ LÁVKY (ŠPINDLERŮV MLÝN) 8. SRPEN 2020 9:00 – 16:00

Vydejte se s námi podél toku Labe naučnou cestou
od stanice lanové dráhy na Medvědíň k Dívčím Lávkám.

Při jednotlivých zastaveních spatříte a dozvíte se více o:

- * Vojenských jednotkách v regionu Krkonoš v letech 1918–1938
- * Horském dělostřelectvu v Krkonoších a 7,5 cm vz. 15 horském dělu
- * Kulometných družstvech a jejich výzbroji z 20. a 30. let 20. století
- * Stráži obrany státu v roce 1938
- * Stravování vojska a horské polní kuchyni vz. 17

Časopis Legionářský směr navazuje na stejnojmenný titul vydávaný Československou obcí legionářskou ve 20. letech minulého století jako týdeník, posléze měsíčník. Jeho hlavním posláním je v době blížícího se 100. výročí vzniku Československa propagovat legionářské myšlenky, odkaz zakladatelů samostatného československého státu a zejména pak ideje boje za svébytnost, svobodu a demokracii v době vzniku samostatného státu, za druhé světové války i v novodobé historii. Časopis je určen pro členy Československé obce legionářské, válečné veterány, sympatizanty a také širokou veřejnost, kterou zajímá tato problematika.

VYDAVATEL: Československá obec legionářská, Sokolská 33, 120 00 Praha 2, www.csol.cz, tel: +420 224 266 235, fax: +420 224 266 274, e-mail: sekretariat@csol.cz **ŠÉFREDAKTOR:** Jiří Filip, tel.: +420 734 315 634, e-mail: tajemnik@csol.cz **EDITOR:** Marcela Volfová, e-mail: volfova@csol.cz **GRAFICKÁ ÚPRAVA, TISK A DISTRIBUCE:** Vydavatelství MAC, spol. s r.o., Na Spojce 968/7,

101 00 Praha 10 - Vršovice **ADRESA REDAKCE:** Československá obec legionářská, Sokolská 33, 120 00 Praha 2 **Uzávěrka čísla:** 20. července 2020, **Evidenční číslo:** MK ČR E 20912, Elektronickou podobu Legionářského směru naleznete na: www.csol.cz v rubrice Projekty. ■

LEGIOVLAK 2020

Aktuální trasa po změně ze dne 27. května 2020

Plasy 2. - 7. 6.
Žatec 9. - 14. 6.
Louny 16. - 21. 6.
Lovosice 23. - 28. 6.
Děčín 30. 6. - 5. 7.
Česká Lípa 7. - 12. 7.
Mnichovo Hradiště 13. - 15. 7.
Slovenská republika 18. - 26. 7.
Dvůr Králové nad Labem 28. 7. - 2. 8.
Martinice v Křikonoších 4. - 9. 8.
Nové Město nad Metují 11. - 16. 8.
Vamberk 18. - 23. 8.
Opatovice nad Labem 25. - 28. 8.
Nymburk 1. - 6. 9.
Kralupy nad Vltavou 8. - 11. 9.
Praha 12. 9.
Slaný 15. - 20. 9.
Zruč nad Sázavou 22. - 27. 9.
Skuteč 29. 9. - 4. 10.
Velké Opatovice 6. - 8. 10.
Sokolnice-Telnice 9. - 11. 10.
Náměstí nad Oslavou 13. - 18. 10.
Velké Meziříčí 20. - 25. 10.
Dačice 27. 10. - 1. 11.
Třeboň 3. - 8. 11.
Bechyně 10. - 15. 11.
Milevsko 17. - 22. 11.
Vyšší Brod 24. - 26. 11.

www.legiovlak.cz

Změna termínů a trasy vyhrazena.

Ministerstvo dopravy

ČD České dráhy
Národní dopravec

Příběhy sbírkových předmětů Vojenského historického ústavu

Zdeněk Špitálník
Vojenský historický ústav

Britská ocelová přilba Mk. II. 1942

První československou vojenskou jednotkou ze Západu, která dorazila do Československa, byl tzv. kombinovaný oddíl, vytvořený z protiletadlové baterie československé samostatné obrněné brigády. Pod velením pplk. Aloise Sítka překročili vojáci oddílu 1. května 1945 předválečné československé hranice v obci Mühlbach u Chebu (Pomezí nad Ohří). Domácí obyvatelstvo tak mohlo poprvé spatřit československé vojáky v britských stejnokrojích s nášivkami CZECHOSLOVAKIA a s charakteristickými přilbami „talířového“ tvaru.

Britská ocelová přilba Mk. II vycházela z modelu, používaného již od první světové války. V případě čes-

koslovenské samostatné obrněné brigády byli těmito přilbami vybaveni vojáci jednotek mimo tankové prapory. Okraj hnědozeleně natřené přilby byl vyroben z nerezového plechu. Výstelka je vyrobena z tvrdého papíru a asphaltovaného plátna. Upevnění ke zvonu přilby je řešeno pomocí jednoho mosazného šroubu a od plechového těla přilby je oddělena pryžo-

vými špalíky. Podbradník je zhotoven z bavlněné popruhoviny s nastavitelnou přezkou a odpružením. Na levé straně přilby je umístěn obtisk s motivem československé vlajky, který se na přilbách objevuje od roku 1941.

Předmět byl do sbírky získán převodem v roce 1946.

